

Poy Ta ki Maji la Jəju ki Marki ndangi

Ta ki do Poy ta ti ki Maji la Jəju ki Marki ndangi

Poy Ta ki Maji la Jəju ki Marki ndangi, e ki kare dan Poy Ta je ti ki Maji la Jəju Kirisi ki ndangi so. Adi e Matiye, Marki, Luki, ki Ja. Dande ti ki so kin, Marki ə nje ndange ndangi adi goji. Taa, go ndër gine ti ba, toji kadi Marki ə ndange a e kəte to.

Təki j-o-n təe do ti, e Marki ki ngon la Mari ki noji Barnabasi (Knjk 12.12; 13.5; Kolosi je 4.10) ə e nje ndangi Poy Ta ki Maji kin.

Lo kilə ngirə ta ti wa bəy, Marki toji Jəju tə «NGon Luwə». Nə Jəju ndigi kadi to kin to lo bəyo ti biti kagi-dəsi ti bəy taa kadi dije gəri. A gəri təki nje kun do buti asigar je ki bu əl-n lo koo ti ki oo Jəju lo koy ti ki oy kin be.

Kəte taa kadi Jəju, NGon Luwə re, maji kadi dəw madi re nqe ti ra rəbi lie. E be ə Ja Batisi re ra-n rəbi la Jəju, ningə ra-e-n batəm to (1.2-11).

Go na ti ki su na Jəju dilə lo ti, go batəm ti ki Ja Batisi ra-e, Jəju ilə ngirə kilə ləne ki taga ta kəm dije ti. Lo kin ti, Marki toji təgi kəbe ki Jəju aw-n, ki go rəbi bar ki bar dije kadi uni goe, ki go rəbi ne ndo ki ndo kosi je, ki go rəbi ne kəji je ki əti bəl, ki nga ki nga njé moy je (1.14-8.30).

Go ti, Marki toji Jəju ki un rəbi ki Jorijaləm, lo kə ti, ki lo koy ti, ki lo kə lo koy ti (8.31-10.52). NJa mitə, Jəju əl njé ndo je ləne ta do koy ti ki n-a n-oy, nə gəri

me ta lie al. Taa, dəkagilo je pəti, əl ta səbi-n dəne tə «NGon dəw», nə dije gəri-e al tə.

Jəju ur Jorijaləm ki kəsi-gon, nə ingə ndor ki rə njé kun də Jipi je ti, loki tuwə njé ra gati je me kəy ti lə Luwə kə. Ningə lo kin ti, e ta rəbi ki Jəju ingə kadi ndo-n dəbəy nē ndo njé ndor-e je, ki kosi je, ki njé ndo je ləne (11-13). Bəy tə, Marki təji ndə ki dəbəy ti ki joo ki e dəbəy ndə lə Jəju. Me ndə ti ki dəbəy ti ki joo kin ə j-ingə nē kuso ki dəbəy ti ki Jəju uso ki njé ndo je ləne, ki ta ki əl ki Luwə Jətisəmane ti, ki kuwə ki uwəi-e, ki gangi ki gangi ta koy də ti, ki bə ki bəi-e kagi-dəsi ti, ki kilə ki iləi-e bə nin ti (14-15).

Go ti, lo təl tae ti, Jəju j lo koy ti ndə ki kə mitə lə ndə koye, adi dəne je ki awi də badi ti, ingəi bə nin to kare. Bə ə, dəne je ayi-naa kadi awi əri poye njé ndo je lie adi-de ooi (16.1-8).

Ningə se, loki j itidə Poy Ta ki Maji lə Jəju Kirisi ki Marki ndangi kin ilə nangi ə, igər maji təkə Jəju e «NGon Luwə» ki rəjeti wa wa? Se igər təkə nje kun də buti asigar je ki bu əl-n lo koo ti ki oo Jəju lo koy ti ki oy be tə wa?

Jə ki nje ra dije batəm
(Mt 3.1-12; Lk 3.1-18; Jə 1.19-28)

¹ Poy Ta ki Maji ki əji də Jəju Kirisi, ki NGon lə Luwə, ə kulə ngire to kin.

² NDangi me makitibi ti lə nje kəl ta ki ta Luwə ti, Ejay, əi nə:

«Mi Luwə m-a m-ilə ki nje kaw kilə ləm kəte nqi ti, Kadi ra go rəbi nqi ti.

³ NDU dəw madi bə dilə lo ti ə nə:
Irai go rəbi lə Bəbe!

Irai go rəbi lie adi a njururu!»[☆]

⁴ J̄a Batisi t̄ē ilə mbē dilə lo ti ə n̄ə: «Iȳəi go rəbi n̄jiȳəsi je ki majal k̄ə, adi rai səsi batəm, mba kadi Luwə iȳə-n go majal je ləsi k̄ə.»

⁵ Dije p̄əti ki d̄ənan̄gi Jude ti ki be bo Jorijaləm ti, rai r̄ə J̄a ti, t̄əri ndude d̄ə majal je ti l̄əde, adi J̄a ra-de batəm me ba Jurdē ti.

⁶ Kibi ki J̄a ilə r̄one ti, e ki ra ki bj̄ jambal, ningə d̄ə mene ki nda t̄ə. Nē kusoe e ḡibiri je ki t̄əji je par.

⁷ J̄a əl kosi dije ə n̄ə: «D̄əw madi ki nje t̄əgi ki əti b̄əl, ki it̄ə-m say, a re gom ti n̄oq̄. E d̄əw ki kilə sa lie ka m-asi kilə d̄əm nangi tuti al.

⁸ Mi, m-ra səi batəm me man ti, n̄ə e, a ra səi batəm, me ND̄il Luwə ti.»

J̄a ra batəm J̄əju

(Mt 3.13-17; Lk 3.21-22; J̄a 1.29-34)

⁹ D̄əkagiloe ti kin, J̄əju j̄ Najarəti ti, ki e ngon b̄eko ki Galile ti, re adi J̄a ra-e batəm, me ba Jurdē ti.

¹⁰ Loki J̄əju isi t̄ē me man ti, oo d̄ərā t̄ē tane, ningə oo ND̄il Luwə, risi t̄ə d̄ə dum be re isi d̄əe ti.

¹¹ Ningə, ndu ta madi t̄ē d̄ərā ti, ə n̄ə: «J̄ N̄Gonm ki nje ndiḡi ləm, ki j̄ nē r̄ənəl ləm ki bo ngay[☆].»

¹² Kalangi ba go ti, ND̄il Luwə əsi J̄əju aw sie dilə lo ti.

¹³ J̄əju ra nd̄ə d̄əs̄ə dilə lo ti. *Sat̄ə re r̄əe ti, na-e. J̄əju e naa ti ki da je ki wale, malayka je rai sie.

J̄əju lə mbē Poy Ta ki Maji Galile ti

(Mk 1.12-17; Lk 4.14-15)

¹⁴ Go kuwə ti ki uw̄əi J̄a dangay ti, J̄əju aw Galile ti, ilə mbē Poy Ta ki Maji lə Luwə ə n̄ə:

[☆] 1:3 Malasi 3.1; Ejay 40.3 [☆] 1:11 Pa je 2.7; Ejay 42.1

15 «Dɔkagilo ki Luwə ɔji ka re nga, ningə koɓe lə Luwə ka, e basi rəsi ti tɔ. Iyɛi go rəbi njiyəsɪ je ki majal kɔ, ə adi mesi Poy Ta ki Maji.»

*Dije ki dɔsqay ki Jəju ɓar-de
(Mt 4.18-22; Lk 5.1-11)*

16 NDɔ kare, Jəju a də kadi ba bo ti ki Galile ningə, oo Simo əi ki ngokone Andire ki əi njé ndo kanji je, a iləi bandi me man ti.

17 Jəju əl-de ə nə: «Iraɪ gom ti adi m-ndo səsi, kadi itəli njé ndo dije kadi ingəi kaji.»

18 Kalangi ba, iyəi bandi je ləde, ə awi uni go Jəju tə njé ndo je lie.

19 Jəju ətɪ ndəy kəte ningə, oo Jaki əi ki Ja ki əi ngan lə Jəbəde, isi me to ti, isi rai go bandi je ləde.

20 Kalangi ba, Jəju ɓar-de, ningə iyəi bawde Jəbəde ki njé ra sie kilə je, me to ti, ə awi ki Jəju.

*Jəju aji dəw ki ndil ki majal ra-e
(Lk 4.31-37)*

21 Jəju əi ki njé ndo je ləne awi Kapərnayim ti. Jəju ur kəy kaw-naa ti lə *Jipi je, ki ndo taa kəə ləde, ningə ilə ngirə ndo ne.

22 Ne ndo lie, ətɪ dije ki isi ooi dəe ɓəl ki dum, mbata ndo ne ki tɔgi ki ingə rɔ Luwə ti, ɓi ndo ne tə njé ndo ndu-kun je al.

23 Ningə, dəw madi kare ki ndil ki majal ra-e, isi me kəy kaw-naa ti ləde noo, no ki ndune ki bo ə nə:

24 «Jəju ki Najarəti, ri ə, iɓe rɔje ti ə? Ire mba kadi ituji-je a? M-gər-i maji: i ki Kay njay lə Luwə.»

25 Jəju ndangi ndil ki majal ki tɔgine ə nə: «Uti tai, ə iteɛ kɔ rɔ dɪngəm ti kam.»

26 Lo kin ti, ndil ki majal, ndaji dɪngəm rururu, ki tɔgine, ningə tɛɛ rɔe ti ki nɔ tane ti.

27 Ne kin əti dije bəl, adi dəji-naa ta dande ti əi nə: «Ri ə ra ne be ə? Oi ne ndo ki sigi, ki aw ki təgine ngay kin! Ningə, ndil je ki majal ka, ilə-de gin təgine ti, adi təli rəde go ndue ti bəy tə.»

28 E be ə, dije sanəi-naa ki təba lə Jəju, dənangi ki Galile ti kalangi ba.

Jəju adi rə nga njé moy je ngay

(Mt 8.14-17; Lk 4.38-41)

29 Loki tēēi kəy kaw-naa ti lə *Jipi je ka kin ningə, Jəju əi ki Jaki nim, Ja nim, awi me kəy ti lə Simo əi ki Andire.

30 Məm Simo ki dəne, rəe o por rigi rigi, adi to nangi. Be ə, loki Jəju ur me kəy ti ningə, kalangi ba, əli-e ta rə to lie.

31 Jəju re rəe ti, uwə jie, un-e ki taa, ningə, rəe ki kəte tingə ngay ka kin, təl səl, adi ingə rə nga. Go ti, ra ne kuso adi-de.

32 Loki lo səl, go kadi kur ti, dije rəi ki njé moy je, ki dije pəti ki ndil je ki majal, rai-de, rə Jəju ti.

33 Dije pəti ki me bə bo ti kawinaa ki ta kəy ti, ta kəy ti.

34 Jəju adi rə nga, njé moy je ki dangi dangi, taa tuwə ndil je ki majal dəde ti kə tə. Ningə, adi ta rəbi, ndil je ki majal kadi əli ta al, tadə gəri-e bəti.

Jəju ilə mbə Poy Ta ki Maji Galile ti

(Lk 4.42-44)

35 Ta gin lo ti, loki lo tijə al bəy, Jəju j taa, tēē me kəy ti aw dilə lo ti, ningə loe ti noo, ilə ngirə kəl ta ki Bawne.

36 Simo əi ki ndəgi dije ki əi sie, awi sangi Jəju.

37 Loki ingəi-e ningə, əli-e əi nə: «Dije pəti a sangi-ni.»

38 Ə Jəju əl-de ə nə: «Adi j-awi ngan be je ti, ki kadi ti kin ngata, tadə, səbi kadi m-ilə mbə Poy Ta ki Maji nu tə. MBata, m-re kadi m-ra kilə kin.»

39 E be ə, Jəju njiyə dənangi Galile ti ba pəti, ilə mbə Poy Ta ki Maji me kəy kaw-naa je ti lə *Jipi je, ningə tuwə ndil je ki majal tə.

Jəju nga nje banji
(Mt 8.1-4; Lk 5.12-16)

40 Nje banji əti re rə Jəju ti, əsi məkəsine nangi nœ ti, ningə nœ dəe ti ə nə: «Re indigi ə, a adi banji ləm ur, kadi rəm ay njay.»

41 Jəju oo kəm-to-ndoo lie, adi ilə jine əde-n, ningə, əl-e ə nə: «M-ndigi, ə kadi banji ləi ur, adi rəi ay njay.»

42 Ta naa ti nœ banji lie ur, adi rəe nga.

43 Ningə kəte bəy taa kadi Jəju iyə adi aw, ndəje ki təgine ngay,

44 ə əl-e ə nə: «Onoi kadi əl tae dəw madi, ə aw əji rəi nje kijə nə məsi kadi-kare, ningə adi kadi-kare ki ndu-kun lə *Moji dəji. Ira be mba kadi gəri təkəi banji ləi ur adi ingə rə nga.»*☆

45 Nə loki dīgəm ka kin əti aw ningə, ilə mbə də nə ti ki Jəju ra sie kin, adi dije pəti ooi. Nə kin ra adi Jəju asi kadi ur me be bo ti ki rangi, ta kəm dije ti ja al ngata. Be ə, isi gidi be ti, dilə lo ti, ningə dije i ki lo je ki dangi dangi, rəi rəe ti.

* **1:44** Ki go jibəl ra-e ti lə Jipi je, nje banji e dəw ki dije ooi-e kadi ay njay al, adi asi kadi aw lo nə ra je ti ki 6a tə Luwə al. ☆ **1:44** Ləbətiki 14.2-32

2

*Jəju adi rəŋga dəw ki rəe oy njururu
(Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)*

¹ NDəŋgay al go ti, Jəju təl aw Kapərnayim ti. Dije gəri kadi e me kəy ti nɔɔ.

² Dije kawī-naaŋgay, adi lo ibə-de ndingi ndingī, lo ki kadi dəw ilə njane ti ka goto, biti ki ta kəy ti taga. Lo kin ti, Jəju ndo-de Poy Ta ki Maji lə Luwə.

³ Dije madi oti dəw ki rəe oy njururu rəi sie rə Jəju ti. Dingəm je sɔ, ə oti-e.

⁴ Lo kadi awi sie, iləi-e nɔ Jəju ti goto, mbata, dije ibəi lo ndingī ndingī. E be ə, ali taa, ndui dɔ kəy*, sɔbi dɔ lo ki Jəju e ti, ningə ki bole ka kin ə, iləi nje moy ki ne koti njé moy je, ki dɔɔi kulə ti, nɔ Jəju ti.

⁵ Loki Jəju oo kadi-me ləde ningə, əl dəw ki rəe oy njururu ka kin ə nə: «NGonm, majal je ləi e ki kiyə go kɔ.»

⁶ NJé ndo ndu-kun je lə Luwə ki nɔ je isi me kəy ti nɔɔ, isi məri ta əi nə:

⁷ «Ra ban ə dəwe kam, əl ta be ə? Əl ta ki mal dɔ Luwə ti. Luwə ki karne ba par ə asi kiyə go majal lə dije kɔ, dəw ki rangi goto.»

⁸ Ta naa ti nɔɔ, Jəju gər mər ta je ləde kin, adi əl-de ə nə: «Ra ban isi iməri ta je ki be kin mesi ti ə?

⁹ Kəl nje rə koy njururu kə nə: “Majal je ləi e ki kiyə go kɔ” ɓaŋgəŋgay al ə se, kəl-e kə nə: “I taa, un tuwə ləi, ə injiyə,” əŋgəŋgay al ə?

¹⁰ Re e be ɓa, m-a m-ɔji səi təkī mi NGon Dəw, m-aw ki tɔgi dɔnangi ti ne, mba kadi m-iyə-n go majal je lə dije kɔ.» Ningə, Jəju əl nje rə koy njururu ə nə:

* **2:4** Kəy ki əli ta dɔ ti e kəy ki rai adi dɔe lay. E kuji ra kəy ki dɔnangi Paləsitin ti.

11 «I taa, un tuwə ləi, ə aw 6e.»

12 Ba d̄ingəm̄ i taa ta naa ti noo, un tuwə ləne, ə t̄ē ta kəm̄ dije ti aw. Bəl ra dije p̄əti, adi iləi t̄əji d̄ə Luwə ti əi n̄ə: «Jagi, j-o n̄e ki be kin k̄əte al 6əy!»

Jəju 6ar Ləbi

(Mt 9.9-13; Lk 5.27-32)

13 Jəju təl aw kadi ba bo ti gogi. Dije p̄əti r̄əi r̄əe ti, ningə ndo-de n̄e.

14 Lok̄i Jəju isi d̄ə ningə, oo *Ləbi ki ngon lə Alpe, isi me k̄əy taa la-mb̄ə ti. Jəju əl-e ə n̄ə: «Un gom.» Ningə Ləbi i taa, un go Jəju.

15 Go ti, Jəju isi ta n̄e kuso ti me k̄əy ti lə Ləbi. *Nj̄e taa la-mb̄ə je, ki nj̄e ra majal je, ngay, isi naa ti ki Jəju ki nj̄e ndo je lie ta n̄e kuso ti, mbata ko dije ki be kin ngay ə nj̄iȳəi goe ti, muki muki.

16 Lok̄i nj̄e ndo ndu-kun je ki me 6uti ti lə *Parisi je ooi Jəju isi uso n̄e ki nj̄e taa la-mb̄ə je ki nj̄e ra majal je ningə, əli nj̄e ndo je lie əi n̄ə: «Tə, Basi isi uso n̄e ki nj̄e taa la-mb̄ə je ki nj̄e ra majal je a?»

17 Jəju oo ndude, adi əl-de ə n̄ə: «E dije ki nj̄e moy je ə a sangi d̄əw ki nje ra moy, 6i e nj̄e r̄ə nga je ə a sangi d̄əw ki nje ra moy, al. Ningə, m-re mba 6ar dije ki dana al, nə m-re mba dije ki nj̄e ra majal je yo.»

Kəl ta ki Luwə ki kiȳə ta n̄e kuso

(Mt 9.14-17; Lk 5.33-39)

18 ND̄ə kare nj̄e ndo je lə J̄ə Batisi əi ki *Parisi je iȳəi ta n̄e kuso. D̄əkagilo ti kin ə dije r̄əi r̄ə Jəju ti d̄əji-e əi n̄ə: «Ra ban ə nj̄e ndo je lə J̄ə əi ki nj̄e ndo je lə Parisi je, isi iȳəi ta n̄e kuso, ə ȳəi je, rai al ə?»

19 Jəju il̄ə-de ti ə n̄ə: «Oi kadi e go r̄əbe ti kadi dije ki 6ari-de lo n̄e kuso taa-naa ti, a iȳəi ta n̄e kuso

dɔkagilo ti ki nje taa dɔne isi-n sɔde naa ti a? Jagi dɔkagilo ti ki nje taa dɔne isi-n sɔde naa ti, a asi kiyɛ ta ne kuso, al.

²⁰ NDɔ je a rai noo kadi a uni-e tade ti ninga, dɔkagiloe ti kin a a iyai ta ne kuso.

²¹ Dɔw a un ta kibi ki sigi kadi ila-n kam kibi ki koke al. Re e be a, ta kibi ki sigi ka kin, a i ki ki koke raki raki, kadi bole a to wororo ita ki kate bay.

²² Taa, dɔw a un kasi kandi nju ki i al bay uti me mbu nda je ti ki koke al to. Re e be ninga, loki kasi a i ba, mbu nda je a ndui. Ninga mbu nda je ki kasi kandi nju je pati a tali ne ki tuji ko. Be a, re kasi kandi nju i al bay ba, maji kadi mbu nda je ai ki sigi taa.»

*Ta la Jaju do ndo ta kɛɛ ti
(Mt 12.1-8; Lk 6.1-5)*

²³ Jaju inda da me ndor game je ti, ndo taa kɛɛ ti la *Jipi je. *Nje ndo je lie ki ai sie, gangi do ko je do njiya ti usoi.

²⁴ Ninga *Parisi je ali Jaju ai na: «O ne ki to kin: nje ndo je lai rai ne ki kadi daw ra ndo taa kɛɛ ti al.»

²⁵ Jaju al-de a na: «Itidai ne ki ngar *Dabidi ra loki ne nga sɔde, a bo ra-de ki dije ki goe ti kin ndo kare al biti a?»

²⁶ Dabidi ur me kay ti la Luwa, dɔkagilo ti ki Abiyatar a e nje kijə ne masi kadi-kare ki bo. Dabidi un mapa ki dije adi Luwa kadi-kare ti, ki nje kijə ne masi kadi-kare par a sɔbi dɔde kadi usoi, uso, a adi dije ki gone ti usoi to.»

²⁷ Jaju tal al-de bay a na: «Luwa or ndo ta kɛɛ inda ta dangi mba maji la daw, bi ra daw mbata ndo ta kɛɛ al.

28 E be ə, mi *NGon dəw, ndə taa kəə wa ka m-aw ki təgi də ti.»

3

Jəju adi rə nga dɪngəm ki jie oy njururu

(Mt 12.9-14; Lk 6.6-11)

¹ Jəju təl aw kəy kaw-naa ti gogi bəy. Nɪngə dɪngəm kare ki jie oy njururu e me kəy kaw-naa ti nɔɔ.

² Dije isi jəke isi indəi kəmde kadi n-ooi se Jəju a adi dɪngəm kin rə nga ndə ta kəə ti wa? E ta bole ki isi sangi kadi n-indəəi ta dəe ti.

³ Jəju əl dɪngəm ki jie oy njururu ka kin ə nə: «ɿ taa ire dana ne, ta kəm dije ti pəti.»

⁴ Nɪngə Jəju təl dəji ndəgi dije ə nə: «Ri ə maji mba kadi dəw ra ndə ta kəə ti ə? Kadi dəw ra maji ə se kadi dəw ra majal ə? Kadi dəw nagi madine ta yo ti ə se kadi iyə adi tuji kə ə?» Lo to jiji, dəw kare ka əl ta al.

⁵ Jəju ində kəmne go-n-de ba pəti, ki wongi, mee tinge dəde ti ngay mbata me ngə ləde. Nɪngə əl dɪngəm ka kin ə nə: «tsurə jii.» Dɪngəm surə jine nɪngə, jie təl to maji kare.

⁶ Ə loki *Parisi je tɛji taga ba, awi kalangi ba ingəi njé ki gin *Erodi ti əli-naa səde ta ki də Jəju ti kadi n-ooi se n-a n-rai ban ə n-a n-təli-e wa.

Kosi dije rəi rə Jəju ti

(Mt 4.25; 12.15-16; Lk 6.17-19)

⁷ Jəju əti aw ki njé ndo je ləne ta ba Galile ti. Nɪngə kosi dije ngay rəi goe ti. Kosi dije ka kin ɿ dənangi Galile ti je, dənangi Jude ti je,

⁸ be bo Jorijaləm ti je, dənangi Idume ti je, dənangi ki gidi ba Jurde ti je, taa dije ki isi gəi gidi

6e bo ki Tir ki Sidq ba pəti ka rai goe ti tɔ. Kosi dije kin rai rɔ Jəju ti, mbata oy poy ne je ki ra.

⁹ Jəju əl njé ndo je ləne kadi indəi dɔ to madi dana dangi adi-ne, mba kadi kosi dije mborəi-ne al.

¹⁰ Təki rɔjeti, Jəju adi rɔ nga dije ngay, adi dije pəti ki awi ki moy rɔde ti, nagi rɔde mba kadi n-ɔdi rɔe.

¹¹ Lokɪ dije ki ndil je ki majal uwəi-de gin tɔgide ti ooi-e ningə, ɔsi məkəsɪde nangɪ nɔe ti, uni ndude ki taa nɔi əi nə: «*ǀNGon lə Luwə!*»

¹² Nə, ndəji-de ki tɔgine kadi rai adi dəw gər-ne al.

Jəju mbəti njé ndo je ləne ki dɔgɪ gɪde e joo
(Mt 10.1-4; Lk 6.12-16)

¹³ Go ne je ti kin, Jəju aw dɔ mbal ti, ɓar njé ki ge-de, ningə rai rɔe ti.

¹⁴ MBɔ dije ti ki ɓar-de kin ə Jəju mbəti njé ndo je ləne ki dɔgɪ gɪde e joo ki kadi əi sie naa ti ki dɔkagilo je pəti. Əi sie naa ti, mba kadi ilə-de adi awi iləi mbe Poy Ta ki Maji.

¹⁵ Taa awi ki tɔgɪ kadi tuwəi ndil je ki majal tɔ.

¹⁶ Tɔ dije ki dɔgɪ gɪde e joo ki Jəju mbəti-de ə to kin: Simo, ki Jəju ində tɔe nə Piyər,

¹⁷ Jaki, ki ngon lə Jəbəde əi ki ngokone Ja, ki Jəju ɓar-de joo pu nə Bowanərjəsi, ki kər me nə «ngan lə ndangindi*»,

¹⁸ ki Andire, ki Pilipi, ki Batiləmi, ki Matiye, ki Tomasi, ki Jaki ki ngon lə Alpe, ki Tade, ki Simo ki e mbɔ njé rɔ mbata kingə dɔ lə ɓe ləde ti,

¹⁹ taa Judasi Isikariyoti ki nje kun dɔ Jəju tɔ.

* **3:17** Bowanərjəsi (ngan lə ndangindi) e to ki Jəju ində dɔ Jaki əi ki Ja. Dəw gər ne ki ində-n tɔ kin dɔde ti al, nə dije madi ndəri gine ningə əli əi nə Jəju ɓar-de ngan lə ndangindi mbata əi dije ki ne ra ki ki tɔgɪ to məside ti.

Jəju ki nojine je

²⁰ Jəju aw be ningə, kosi dije rəi uti kəm lo ka ka bəy, adi lo kadi əi ki njé ndo je ləne ingəi dəkagilo kadi usoi ne ka goto.

²¹ Loki noje je ooi poy ta kin ningə, rəi mba kadi n-ori-e n-awi sie be, tadə əli əi nə: «Dəe isi dana al.»
(Mt 12.24-29; Lk 11.15-22)

²² Njé ndo ndu-kun je lə Luwə ki i Jorijaləm ti əli əi nə: «Bəljəbul isi mee ti. Ningə e ki tōgi lə ngar lə ndil je ki majal, ə isi tuwə-n ndil je ki majal.»

²³ Be ə Jəju bar-de ki rəne ti ningə, ər-de gin ne je me kuji ta je ti ə nə: «Oi kadi *Satə a tuwə dije lə Satə ban?»

²⁴ Kin ə, dije ki me bəkō ti ki kare ba, təli dō-naa ti rəi-naa ə, bəkō kin a a taa al.

²⁵ Loki dije ki me kəy ti ki kare ba təli dō-naa ti, rəi-naa, me kəye kin a ra tōgi kaw kəte al.

²⁶ Re Satə ə wa adi dije lie təli dō-naa ti ki rə, adi gangi-naa dana joo ə, kōbe lie a ra tōgi kaw ki kəte al, gine a gangi.

²⁷ Təki rəjeti, adi m-əl səsi, kin ə re dəw uwə dəw ki nje tōgi dō-e kəte al ə, a asi kur me kəy ti lie, kadi ndur ne kingə lie al. Loki dō-e ngata ningə, a ndur ne ki me kəy ti lie təki mene ge.

²⁸ M-əl səsi təki rəjeti: Majal je pəti ki dije rai, se ne taji je pəti ki a tē tade ti ki dō Luwə ti, Luwə a iyə goe kə adi-de.

²⁹ Nə re dəw əl ta ki mal dō NDil Luwə ti ningə, Luwə a iyə go kə ade al ratata. Dəw kin a oti kəy majal ləne kin ki nōne ti.»

³⁰ Jəju əl-de ta kin be mbata njé ndo ndu-kun je əli əi nə: «Aw ki ndil ki majal rəne ti.»

*Ko Jaju ki ngakoe je ki rəjeti
(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)*

³¹ Ko Jaju ki ngakoe je rəi ai taga, ningə iləi dəw kare kadi ɓar-e adi-de.

³² Kosi dije ngay gəi gide wuki. Loki rəi əli-e əi nə: «O koi je, ki ngakoi je ai taga noo, a sangi-ni.»

³³ Ningə Jaju təl əl-de ə nə: «Nə je ə əi kom je ki ngakom je ə?»

³⁴ Ba go dije ki isi gəi dɔe wuki ka kin, ningə əl ə nə: «Oi kom je, ki ngakom je ə isi kin.

³⁵ Tado dəw ki nje ra ndigi lə Luwə ə, e ngokom je, e konanm je, ki kom je.»

4

*Kuji ta ki do nje dibi ne ti
(Mt 13.1-9; Lk 8.4-8)*

¹ Jaju ilə ngirə kadi ndo dije ne kadi ba bo ti ɓay. Kosi dije ngay kawinaa gəi gide, adi aw, al isi me to ti, nangi do ba ti. Kosi dije ai ngangi ba ti ne, təli kənde ki dɔe ti.

² Jaju ndo-de ne je ngay me kuji ta je ti. Me ne ndo ti lie, əl-de ə nə:

³ «Nje ndor kare aw kadi dibi ne,

⁴ ningə dəkagilo ti ki a ilə ko, kə ko je madi tosi ngangi rəbi ti adi yəl je rəi oi maki.

⁵ Kə ko je ki nungi tosi dɔnangi njəkirə ti, adi lo kadi ingəi dɔnangi asi tam iləi ngirəde ti goto. Nə ke ə tɔgi kalangi ba, tado ngirəde to tane.

⁶ Loki kadi ɔsi ningə, ngan ko je ka kin ndoləi mbaw, ɓa go ti, tuti kurim, tado ngirəde aw nangi boy al.

⁷ Kə ko je ki nungi, tosi dan kon je ti, adi kon je tɔgi ndəmi-de mbəl, lo kadi andi goto.

⁸ Nə kə ko je madi tosi dɔnangi ti ki maji. Be ə, tɔgi kalangi ba, adi andi. Ki nɔ je andi asi kuti mitə, njé ki nungi andi asi kuti mehe, taa njé ki nungi bəy andi asi bu kare tɔ.»

⁹ Go ti ningə, Jəju əl-de ə nə: «Dəw ki aw ki mbine mba koo-n dɔ ta ba, kadi oo dɔ ta kin maji!»

*MBa ri ə Jəju ndo ne ki kuji ta je ə?
(Mt 13.10-15; Lk 8.9-10)*

¹⁰ Loki kosi dije awi ningə, njé ki njé nay sie, ki njé ndo je lie ki dɔgi gide e joo, dɔji-e kadi ɔr-de gin kuji ta je ki ndo-n ne kadi n-gəri.

¹¹ Ə əl-de ə nə: «Səi, Luwə tɛɛ ki dɔ ne ki to lo bɔyɔ ti ki ɔji dɔ kɔbe lie adi səsi. Nə ndəgi dije ki ai taga, ingəi ne ndo je pəti ki kuji ta.

¹² E be mba kadi,
“Re gɔi lo maji ka ooi ne al nim,
Re ooi dɔ ta maji ka gəri me al nim,
Tadɔ re gəri me ningə,
A təli rɔde go Luwə ti kadi Luwə iyə go majal je ləde kɔ”.✧»

*Jəju ɔr me kuji ta ki ɔji dɔ nje dibi ko
(Mt 13.18-23; Lk 8.11-15)*

¹³ Jəju əl-de ə nə: «ɪgəri me kuji ta kin al a? A re ɪgəri me kuji ta kin al ə a rai ban ə a ɪgəri ndəge je ə?»

¹⁴ Nje kilə ko, ne kilə lie e Poy Ta ki Maji lə Luwə.

¹⁵ Kə ko ki tosi ngangɪ rəbi ti, ɔji dɔ dije madi ki ooi ta lə Luwə, ningə *Satə re ɔr ta ki ooi ka kin mede ti kalangi ba kɔ.

¹⁶ NGa ningə, əi je ki tosi dɔnangi njəkirə ti, əi dije ki ooi ta lə Luwə ningə, taai langisi ba ki rɔnəl,

17 nə ta kɪn, ɪlə ngɪrəne mede tɪ al. Əi dije kɪ njé kuwə kɪ ta lə Luwə dəkagilo kɪ ndəy be par. Dəkagilo kɪ kɔ je, ə se kində kəm-ndoo kɪ mbata ta lə Luwə re ɔa, ɪyɛi kadi-me ləde kɔ kalangi ba.

18 Kə ko kɪ tosi dan kon je tɪ, əi dije kɪ ooi ta lə Luwə,

19 nə me ka sururu dɔ ne je tɪ kɪ dɔnangi tɪ, kɪ ra ta ne maji je kɪ dɔnangi tɪ, taa ɔo ne je kɪ rangi kɪ dangi dangi, uti dɔ ta kɪ ooi, adi lo kadi andi goto.

20 Nɪngə, ndəgi kə ko je kɪ tosi dɔnangi kɪ maji tɪ, ɔji dɔ dije kɪ ooi Poy Ta kɪ Maji, nɪngə taai mede tɪ, ə tɛɛi kɪ kandide tɔ. Kɪ madi je andi kuti mitə je, kuti mehe je, kɪ ɔu kare je.

*Kuji ta kɪ ɔji dɔ lambi
(Lk 8.16-18)*

21 Nɪngə Jəju təl əl-de ɔəy ə nə: «Dəw a re kɪ lambi kəy ə dəbi ngo dɔ tɪ, ə se ində gɪn tɪrə tɪ a? A ində dɔ ne tɪ taa.

22 Ne je pəti kɪ e kɪ ra gidi ngəy tɪ, a to taga ta kəm dije, ə ne je kɪ e kɪ ra lo ɔɔyɔ tɪ, a to kɪ taga pəy tɔ.

23 Re dəw aw kɪ mbine mba koo-n dɔ ta nɪngə, kadi oo maji.»

24 Jəju təl əl-de ɔəy ə nə: «Maji kadi uri mbisi maji oi dɔ ta, ɔi oy kɪ noo be al. Ba kadi igəri təkɪ go rəbi kɪ igangii ta dɔ dije kɪn ə Luwə a gangi-n ta dɔsi tɪ tɔ. Nɪngə ta kɪ gangi kɪ dɔsi tɪ a itə e kɪ səi igangi dɔde tɪ kɪn ɔəy.

25 Be ə, dəw kɪ aw kɪ ne jine tɪ, a adi-e dɔ tɪ ɔəy. Nə dəw kɪ ne lie goto, e kɪ ndikiri wa kɪ aw-n jine tɪ kɪn ka, a taai jie tɪ wa ɔəy.»

Kuji ta kɪ ɔji dɔ kandi ne kɪ dibi

26 Jəju təl əl-de bəy ə nə: «Kəbe lə Luwə to tə dəw ki aw dibi ne me ndər ti ləne be.

27 Go ne dibi ti kin, re nje ndər to bi ə se, to bi al ka, kondə ki kada, ne ki dibi, ibə ə isi təgi tə, ki kanji kadi nje dibe gər-n rəbi ki isi təgi-n.

28 Nangi wa ki dərəne, ra adi ko ibə ə təgi, kade tē, ningə go ti gogi, ər dəne, ə andi.

29 Ningə dəkagilo ki də ko kər asi lo kijə ti, dəw re ijə ko tadə nayə asi✧.»

*Kuji ta ki də kə kagi ti ki bari-e mutadi
(Mt 13.31-32; Lk 13.18-19)*

30 Jəju əl-de bəy ə nə: «Ri ə j-a j-uni kadi j-əjii kəbe lə Luwə ə? Ə se kuji ta ki ban ə j-a j-un kadi j-əl-n ta ki də ti ə?

31 Kəbe lə Luwə to tə kandi ne ki bari-e mutadi kin be. E kandi ne ki du itə kandi ne je pəti ki dəw isi dibi dənangi ti ne.

32 Lokə dəw dibe ningə, təgi ə təl kagi təy ki bo, itə ndəgi kagi təy je pəti. Bajie je ki toi, boyi ngay, kadi yəl je uwəi lo kisi də ti.»

33 Ki kuji ta je ngay ki toi be, ki dije asi kadi gəri, ə Jəju ndo-n-de ta lə Luwə.

34 Ta ki kadi əl-de ki kuji ta al, goto. Ningə dəkagilo ki nayi ki njé ndo je ləne wa par ba, ər-de me pəti.

*Jəju ndangi nəl ade a lo ka ti
(Mt 8.18, 23-27; Lk 8.22-25)*

35 Me ndəe ti nqə, də ji lo səl ti ningə, Jəju əl njé ndo je ləne ə nə: «Adi ji gangi ba, j-awi dame ti ki kare.»

✧ 4:29 Juwəl 4.13

³⁶ Iȳai kosi dije, ningə njé ndo je awi ki Jəju me to ti ki re e ti kəte. To je ki rangi dani-e.

³⁷ Ningə, nəl ki bo ngay bə səde busi də bati. Pulum ta man ində kadi to bigim bigim adi man isi rosi to.

³⁸ Jəju lə ne gəti-n dəne, ə to mongi to ti, isi to bi. *NJé ndo je lie ndəli-e ki nɔ tade ti əi nə: «NJe ndo, j-isi j-oy be ka oo al a?»

³⁹ Jəju ndəl də bi ti, ndangi nəl, ə əl man ba ə nə: «A lo ka ti! Adi lo to jijiji!» Loe ti nɔɔ, nəl ta kəə adi lo təl to jijiji.

⁴⁰ Ningə, Jəju əl njé ndo je ləne ə nə: «Ra ban ə iβəli be ə? Biti βone ka adi mesi al βəy a?»

⁴¹ Bəl rade ngay, adi dəji-naa ta dande ti əi nə: «Dəw ə wa kam e nə ə, nəl je ki ba je ka ooi ta lie be ə*?»

5

*Jəju tuwə ndil je ki majal də dingəm ti dənangi Gərasa ti
(Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)*

¹ Jəju əi ki njé ndo je ləne tɛɛi gidi ba ti, dənangi ti lə dije ki Gərasa ti.

² Loki Jəju j me to ti ur nangi ningə, taji naa ti nɔɔ, dəw madi kare ki aw ki ndil ki majal rone ti, tɛɛ də badi je ti re inge.

³ Dəw ka kin ra βe də badi je ti. Re e ki kulə gindi ka, dəw kare ki asi dəe lo ka ti goto.

⁴ Dəəi-e ki kulə gindi nja bay bay, taa iləi kangila gindi njae ti tɔ. Nə gangi kulə gindi riw riw, taa təti gindi nəsi nəsi tɔ. Dəw ki asi kuwe gin tɔgine ti goto.

☆ **4:41** Pa je 65.8; 89.10; 107.23-32

⁵ Dɔkagilɔ je pɛti, kondɔ ki kada, lo njiye e dɔ badi je ti ki dan mbal je ti ki wuy ki kur tane ti. Ningə tijə rone gangi bati bati ki gaji mbal je.

⁶ Loki oo Jəju say nu bəy ningə, ay ki ngodi re ɔsi makəsine nangi nɔe ti.

⁷ Ningə ur kɔl ki tɔgine ngay ə nə: «Jəju ki NGon lə Luwə ki nje kisi dɔrɔ ti taa nu, e ri ə ige rəm ti ə? M-uwə njai me tɔ Luwə ti, adi-m kɔ all!»

⁸ Əl ta kin be tadɔ ta ki Jəju əl-e ə nə: «I ndil ki majal, iteɛ kɔ rɔ dingəm ti kin.»

⁹ Jəju dɛje ə nə: «Tɔi nə na?» E təl əl-e ə nə: «Təm nə “kosi njé rɔ je”, mbata ji bay ngay.»

¹⁰ Nɔ ki dɔ Jəju ki nja naa ti nja naa ti kadi tuwə-de kɔ me be ti kin al.

¹¹ Dɔkagilɔe ti kin, kosi kɔsongi je ngay a usoi nɛ kadi mbal ti nɔɔ.

¹² NDil je ki majal nɔi dɔ Jəju ti əli-e əi nə: «ɪtuwə-je adi j-aw dan kɔsongi je ti kam, j-ur mede ti.»

¹³ Jəju ndigi sɛde dɔ ti, adi tɛɛi me dingəm ti ka kin, ə awi uri me kɔsongi je ti. Taji naa ti nɔɔ, kosi kɔsongi je ki asi dibi joo kare, ɓingəi-naa kadi mbal ti taa, tosi me ba ti, adi ayi-naa man oyi.

¹⁴ NJé ngəm kɔsongi je ayi-naa awi me be bo ti, ki me ndɔr je, ɔri poy nɛ ki ra nɛ kin dije, adi dije awi kadi n-ooi nɛ ki ra nɛ ka kin.

¹⁵ Loki dije ka kin rəi tɛɛi rɔ Jəju ti ningə, ooi dingəm ki aw ki ndil je ki majal ka kin isi rəe ti. OOi-e kadi isi ki angal ki maji, taa isi ki kibi rone ti tɔ. Nɛ je kin ra adi bəl rade ngay.

¹⁶ Ningə dije ki awi lo nɛ je ti ki Jəju ra, ɔri madide je poy nɛ ki tɛɛ dɔ dingəm ti ki aw ki ndil je ki majal, ki nɛ ki tɛɛ dɔ kɔsongi je ti.

17 Be ə, iləi ngirə kadi noji dɔ Jəju əi nə: «NJai ba, iyə dɔnangi ləje, ə aw.»

18 Dɔkagilo ti ki Jəju isi al me to ti gogi ningə, dɔngəm ki Jəju tuwə ndil je ki majal me ti ka kin dəje kadi n-aw sie.

19 Nə Jəju ɔdi al, ə əl-e ə nə: «Ɔti aw ɔe dan noji je ti, ɔr-de poy ne ki Babe ra səi ki koo kəm-to-ndoo ki əti ɔl ki ɔji dɔi ti kin.»

20 E be ə, dɔngəm ka kin ɔti aw dɔnangi ɔe bo je ti ki dɔgi, ɔr poy ne je ki Jəju ra sie. Dije pəti ki oy ta kin, əti-de ɔl.

*Ta lə ngon lə Jayrusi ki ta lə dəne ki nje moy məsi
(Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)*

21 Loki Jəju təl aw gidi ba ti ki to ningə, kosi dije ngay kawinaa rəe ti kadi ba ti.

22 Ningə dɔngəm kare ki dan njé kun dɔ kəy kawinaa ti lə *Jipi je, ki təe nə Jayrusi re. Loki oo Jəju ningə, osi nangi njae ti,

23 nɔ dɔe ti ki man kəmne ə nə: «NGonm ki dəne ki du isi oy. NJai ba, kadi aw ində jii dɔe ti adi ingə rɔ nga, ə oy al.»

24 Jəju ɔti aw sie, ningə kosi dije ngay njiyəi goe ti, mborəi-e ki yo je ki ne je.

25 Dəne kare ki moy məsi ade kɔ ɔal dɔgi gide e joo e dan kosi dije ti nɔɔ.

26 Moy kin ade kɔ ngay, adi ay ngədi ngay tɔ go dije ti ki njé ra dije moy, nə tujji ne kingə ləne dɔ ti kɔ kare, ningə ingə kɔ jide ti tə kingə yo. Moy aw ki kəte tə kaw par par, ne ki to soti goto.

27 Dəne ka kin oo ta lə Jəju. Be ə, dan kosi dije ti, re ki rəbi ki gidi Jəju ti, ɔdi ta kibi lie.

28 MBata əl mene ti ə nə: «Kin ə re ta kibi lie par ə m-ədi ə, rəm a nga.»

29 Ningə taji naa ti noo par gin məsi lie gangi, adi gər me rəne ti təkı rəne nga ngata.

30 Loe ti noo, Jəju gər me angalne ti təkı təgi tē rəne ti. Be ə, təl kəmne gogi dan kosi je ti, dəji-de ə nə: «Nə ə ədi ta kibi ləm ə?»

31 *Ə njé ndo je lie əli-e əi nə: «I wa igər maji kadi kosi je mborəi-ni ki yo je ki ne je, ə itəl idəji ə nə: “Nə ədi-m bəy a?”»

32 Nə Jəju nay ki lo go lo ti gə gidine kadi n-oo dəne ə wa ki ra ne kin.

33 Bəl ra dəne ka kin ngay, adi dadi par par, mbata gər ne ki ra-e me rəe ti. Be ə, re osi nangi nja Jəju ti, əl-e ta je ki rəjeti pəti ki to mee ti.

34 Nə Jəju əl-e ə nə: «NGonm, kadi-me ləi aji. Aw ki lapiya, ə kadi ingə rə nga də moy ti ləi.»

35 Loki Jəju a əl ta ba bəy ningə, dije madi ij me kəy ti lə Jayrusi, ki e ki bo də kəy kaw-naa ti lə Jipi je, rəi əli Jayrusi əi nə: «NGoni oy, itapi NJe ndo, al ngata.»

36 Loki Jəju oo ta kəlde be ningə, use də ti al, ə əl ki bo ki də kəy kaw-naa ti ə nə: «Adi bəl rai al, adi mei par!»

37 Jəju əgi kadi dije awi sie, nə iyə Piyər nim, Jaki nim, Jə ki ngokə Jaki nim par ə adi awi sie.

38 Loki rəi tēi bə lə ki bo ki də kəy kaw-naa ti ningə, Jəju oo dije ki isi singəi sokito, isi nqi je, uri wuy je.

39 Jəju ur me kəy ti ningə, əl-de ə nə: «Ra ban ə dije singəi də-naa ti sokito ki nq be ə? NGon oy al, nə to bi kare.»

40 Dije ibai Jəju kogii. Be ə, Jəju adi dije pəti tē taga, ningə baw ngon nim, kə ngon nim, njé ndo je lie ki dani-e nim par ə awi sie me kəy ti ki ngon to ti.

41 Jəju uwə ji ngon, əl-e ə nə: «Talita kumi!»* Adi kər me nə: «NGon ki dāne, m-əli m-ə nə, i taal!»

42 Taji naa ti noo, ngon ki dāne i taa, njiyə, tado bale e dōgi gide e joo. Ne ki Jəju ra kin əti dije bəl ki dum.

43 Lo kin ti, Jəju dəji-de kadi əli ta ne ki ra ne kin dəw madi al. Ningə, əl-de kadi adi ne kuso ngon ki dāne ka kin uso.

6

Dije ki Najarəti ti taai me Jəju al (Mt 13.53-58; Lk 4.16-30)

1 Jəju i loe ti noo, aw be bo ti ki tōgi ti*, naa ti ki njé ndo je ləne.

2 Loki ndo ta kəə lə *Jipi je asi ningə, Jəju ilə ngirə ndo dije ne me kəy kaw-naa ti lə Jipi je. Dije ngay ki oi ne ndo lie, ne ndo kin əti-de bəl, adi əli əi nə: «Dəw kam, ingə ne ndo kin ra ə? Ə nā ə ade gosi ta ki əti bəl be kin ə? Tōgi ki ra-n ne kōji je ki əti bəl be kin ingə ra ə?»

3 Ma nje kijə kagi wa ka am wa? E ngon lə Mari al a? Jaki je, ki Jose je, ki Judi je, ki Simo je, əi ngakoe je al a? Taa, konane je ka isi səje ne tō al a?» Ta ki dəji kin ogi-de kadi adi mede Jəju.

4 Be ə, Jəju əl-de ə nə: «NJe kəl ta ki ta Luwə ti ba, e me be koje ti, ki dan noje je ti, ki me kəy ti lie ə dije a kidi-e ti.»

* **5:41** Talita kumi: e ta arame ki Jipi je isi əli tō dokagilo ti lə Jəju.

* **6:1** Be ki Jəju tōgi ti e Najarəti, dənangi ti ki Galile.

⁵ Lo kadi Jəju ra ne kəji ki əti bəl me be ti ki Najarəti ti goto, nə ində jine də njé moy je ti ki nə je gandi gandi par, adi-de ingəi rə nga.

⁶ NDəji Jəju ngay ki mbata mbati ki mbati kadi-e mede.

Jəju ilə njé ndo je ləne ki dəgi gide e joo
(Mt 9.35; 10.1, 5-14; Lk 9.1-6)

Jəju njiyə ki ngan be je ki gugi də Najarəti, ndo dije ne.

⁷ Ningə, Jəju bar njé ndo je ləne ki dəgi gide e joo, ə ilə-de joo joo. Adi-de təgi də ndil je ti ki majal tə.

⁸ Jəju ndər mbide kadi uni ne kare mbata də rəbi al, nə gəl kare ba par. Əl-de ə nə: «A uni ne kuso al nim, bəl al nim, taa a bəgiri la me kulə də bədisi ti al nim tə.

⁹ Həi sa njasi ti, ə awi ki kibə kare ba.»

¹⁰ Kin ə uri me kəy ti madi, ə uwə səsi rəne ti ə, isi ti ratata ndə kawsi ti.

¹¹ Ə re lo madi ti, ə dije mbati kuwəi səsi ki rəde ti, ə se mbati koo də ta ləsi, loki isi tēēi me be ti kin ki taga ningə, indəi bu ki njasi ti kə†, mba kadi to tə ne ndəji ndude.

¹² *NJé ndo je awi iləi mbə Poy Ta ki Maji mba kadi dije iyəi kalde ki majal kə.

¹³ Tuwəi ndil je ki majal ngay taa uri yibi də njé moy je ti ngay adi ingəi rə nga tə.

Koy Jə Batisi
(Mt 14.1-12; Lk 9.1-6)

¹⁴ NGar *Erodi oo ta lə Jəju, tadə təba lie asi lo je naki naki. Dije ki nə je əi nə: «Jə Batisi j taa dan njé

† 6:11 Ta lə kində bu ki nja ti kə 6a, igoi Mt 10.14 ki ta ki də ti ki e gin ti nangi.

koy je ti. Gine kin ə aw-n ki təgi mba ra-n ne je ki əti bəl bəl.»

¹⁵ Nje ki nungi əli əi nə: «E Eli ki nje kəl ta ki ta Luwə ti.» Njé ki nə je bəy əli əi nə: «E nje kəl ta ki ta Luwə ti tə njé ki rəi kəte kin be tɔ.»

¹⁶ Loki Erodi oo ta kin ningə, əl ə nə: «E Ja ki ndɔ ki madi gangi dəe ka ə j lo koy ti.»

¹⁷ Erodi əl be, tadɔ ndɔ ki adi uwəi Ja, dɔɔi-e ki sən, iləi-e dangay ti, mbata lə Erodiyadi, ki ne ngokəe Pilipi, ki tae nene ti,

¹⁸ ə Ja əl-e ta dɔ ti ə nə: «E go ti al kadi itaa ne ngokoi, nei ti».

¹⁹ Wongi ra Erodiyadi dɔ Ja ti ngay, adi sangi rəbi təl-e, nə asi təl-e al.

²⁰ Tadɔ Erodi bəl Ja, gər kadi e dəw ki nje ra ne ki dana, taa e dəw ki ay njay tɔ. Be ə, Erodi ngəm-e-n maji. Loki Erodi oo ta kəl Ja ningə, ta kin uwe ki ta, nə be ka, Erodi ge koo ta kəl Ja par par.

²¹ NDɔ ki maji ki Erodiyadi isi sangi kəte kəte ka re nga. Adi e ndɔ rənəl koji Erodi, ə Erodi adi rai ne kuso. Ningə ndəe ti kin, Erodi bar ki bo je ləne nim, bar njé kun dɔ njé rɔ je ləne nim, taa bar njé tɔba je ki dənangi Galile ti tɔ.

²² Dəkagilo kuso ne ti, ngon lə Erodiyadi ki dəne, ur kəy gode ti, ndam. Ndam lə ngon ki dəne kin nəl Erodi ngay, taa nəl dije ki bar-de lo ne kuso ti ngay tɔ, adi ngar əl ngon ki dəne ka kin ə nə: «Idəji-m ne ki mei ge par ə m-a m-adi.»

²³ Erodi aw biti un ndune ki kibi rɔ ade ə nə: «Ne je pəti ki idəji-m, ə m-a m-adi. Re e dəbi kəbe ləm ka a ingə.»

☆ **6:18** Ləbatiki 18.16; 20.21

24 NGon ki dāne tē aw taga, aw dāji kone ə nā: «E ri ə kadi m-dāje ə?» Ə kōe əl-e ə nā: «tə-je dō Jā Batisi.»

25 NGon ki dāne təl langisi ba aw rō ngar ti əl-e ə nā: «Təki j-a-n taji-naa ti ne wa kin, kadi adi-m dō Jā Batisi me supira ti.»

26 Me ngar tuji əji-n dō ne ki ngon ki dāne dāje kin, nā lo kadi əge goto ki mbata kun mīndi ki un, taa ki mbata dije ki bar-de lo ne kuso ti tō kin.

27 Be ə, taji-naa ti nō, ngar un ndune adi asigar kare ki nje ngəm-e kadi aw kəy dangay ti gangi dō Jā re-n.

28 Asigar aw gangi dō Jā me supira ti, re-n adi ngon ki dāne, ningə ngon ki dāne ka kin təl-n adi kone.

29 Loki njé ndo je lə Jā oi poye ningə, rəi uni nīne awi dibi.

*Jəju adi ne kuso dīngəm je dibi mi usoi
(Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Jā 6.1-15)*

30 Loki njé kaw kilə je təli lo kilə je ti ləde ningə, kawī-naa rō Jəju ti, əri-e poy ne je ki rai ki ne je ki ne je ki ndoi dije adi-e oo.

31 Kosi dije ngay awi nīm, təli nīm adi lo kadi njé ndo je ingəi ngon dəkagilo ndi be kadi usoi ne ka goto. Be ə, Jəju əl-de ə nā: «təi adi j-awi lo ki dije gotoi ti mba kadi əri kəə ndəy.»

32 Be ə, ali me to ti mba kaw kəsi rōde ngərəngi, lo ki dije gotoi ti.

33 Dije ngay ooi-de lo kawde ti, ə gəri-de bəti tō. Dije ii be bo je ti ki dangi dangi, əyi-naa ki njade bur bur awi kəte, lo ki Jəju ki njé ndo je isi awi ti.

34 Loki Jəju ur nangi me to ti ningə, oo kosi dije ngay. Loki oo-de, oo kəm-to-ndoo ləde, tadə ai tə

batı je ki nje kul-de goto be. E be ə, Jəju un dəkagilo ngay ndo-n-de ne.

³⁵ Loki kadi yəti rəne ki bəlme taa njé ndo je ətı ki rə Jəju ti əli-e əi nə: «Lo ki j-ai me ti ne kin, e lo ki dije gotoi ti, ningə kadi isi ur tə.

³⁶ Maji kadi ituwə dije kam adi awi ki lo ndər je ti, ki ngan be je ti, ndogi ne kuso usoi.»

³⁷ Nə Jəju təl əl-de ə nə: «Səi je wa adi-de ne usoi.» Ningə, njé ndo je dəji-e əi nə: «Kadi j-aw ji ndogi mapa asi silə bu joo‡ j-adi-de usoi wa?»

³⁸ Jəju təl əl-de ə nə: «Mapa ki jisi ti e ban ə? Awi dan dije ooi.» Loki awi dan dije ti, dəji ningə, təli əli-e əi nə: «Mapa e mi, ə kanji joo tə.»

³⁹ Jəju un ndune adi-de kadi adi dije isi nangı ki kute kute də wale ti ki mbəl.

⁴⁰ Be ə, dije uwəi-naa bu bu je, kutı mi kutı mi je, ə isi nangı ki bare bare.

⁴¹ Jəju əy mapa ki mi ki kanji ki joo, un kəmne ki taa, əl ta ki Luwə mba kadi njangi də ne kuso kin. Go ti, Jəju uwə mapa je ka kin gangı naa ti ə adi njé ndo je kadi ləbi kosi dije. Kanji je ki joo ka, Jəju ləbi dije pəti tə.

⁴² Dije pəti usoi ne ndani maji.

⁴³ Ningə, njé ndo je əyi gındi mapa je, ki kanji je ki nay, kare dəgi gıde e joo bəy.

⁴⁴ Dije ki usoi ne kin asi dıngəm je dıbi mi.

Jəju njıyə də man ti
(Mt 14.22-33; Jə 6.16-21)

⁴⁵ NDəy ba go ti, Jəju əsi njé ndo je ləne kadi ali me to ti, awi gidı ba ti kəte nəne ti, ki kaw ki be bo

‡ **6:37** Silə kare, dəkagilo ti lə Jəju, e la ki lo ra kilə ndə ti ndə kare. Adi silə bu joo e la ki lo ra kilə ndə ti ndə bu joo.

Bətisayda ti nu. Ningə dəkagiloe ti kin, e a tuwə kosi je kadi awi.

⁴⁶ Loki Jəju adi-de awi ningə, ətə aw də mbal ti mba kəl ta ki Luwə.

⁴⁷ Loki lo ndul ngata ningə, to e dan bati, ə Jəju e ki karne ba ə nay nangi gogi.

⁴⁸ Jəju oo kadi njé ndo je ləne ingəi kə ngay lo kəsi to ti, tadə nəl ilə, sur to ki gogi gogi, adi punği ba rade majal. Dan lo ti ba, Jəju j a njiyə də man ti, isi aw ki rəde ti, ningə ge kadi n-də tade bəy.

⁴⁹ Ə loki ooi-e a njiyə də man ti ningə, ooi kadi e muwə dəw yo, adi uri kəl.

⁵⁰ Əi je wa pəti ooi-e, adi bəl rade ngay. Nə kalangi ba, Jəju əl-de ə nə: «Adi mesi osi nangi nə e mi, ə i bəli all!»

⁵¹ Jəju al gode ti me to ti ningə, gin nəl gangi. Ne je kin əti-de bəl ngay.

⁵² Tadə ki rəjeti, njé ndo je gəri kəm ne ki Jəju ra oji də mapa kin al, ki mba me ngə ləde.

*Jəju adi rə nga njé moy je dənangi Gənəjarəti ti
(Mt 14.34-36)*

⁵³ Loki Jəju əi ki njé ndo je ləne indəi ba gangi ningə, tēji dənangi Gənəjarəti ti, indəi to ləde nangi.

⁵⁴ Loki uri nangi taa par ə, dije gəri Jəju;

⁵⁵ adi ayi-naa ngədi asi be je ki dənangi Gənəjarəti ti naki, naki. Dije iləi rəde, əyi njé moy je ləde me ne kotə njé moy je ti, rəi səde rə Jəju ti.

⁵⁶ Lo je pəti ki aw ti, ngan be je, ki be bo je, ki lo ndər je, dije rəi ki njé moy je buki-de ta mbalo ti, ə noi də Jəju ti kadi iyə njé moy je adi ədi ta kibi lie par ə a ingəi rə nga. Ningə, njé ki ədi ta kibi lie, ingəi rə nga tə.

7

Jəju ki ne jibəl be
(Mt 15.1-9)

¹*Parisi je ki njé ndo ndu-kun je madi ii Jorijaləm ti, kawī-naa dō Jəju ti.

²Ningə ooi kadi njé ndo je lie ki madi je usoi ne ki jide ki yoro, ki kanji togi ki go jibəl rae ti.

³NGa ningə təkī rōjeti, Parisi je əi ki *Jipi je ba pəti, a usoi ne ki kanji kadi a togi jide kadi ay njay al. Adi e kində kəm go ne jibəl be ti lə kade je.

⁴Be tō ə, re təli suki ti ningə, a ndogi man rōde suki suki bəy taa a usoi ne. Awi ki ne jibəl be je ki rangi ngay ki indəi kəmdə go ti bəy tō togi ne kay man je ki ngo je ki ngoo ningə-kasi je, ki go rəbi rae ti.

⁵Parisi je ki njé ndo ndu-kun je dəji Jəju əi nə: «Mba ri ə njé ndo je ləi təli rōde go ne jibəl be ti lə kaje je al ə? Usoi ne ki jide ki yoro ki kanji togi kin me nə ri ə?»

⁶Jəju ilə-de ti ə nə: «Ta ki Luwə əl ki ta nje kəl ta ki tane ti Ejay dəsi ti e ta ki rōjeti. Səi njé kədi kəm dije, tadō Luwə adi Ejay ndangi ə nə:

“Gin dije kin əsi gonm ki nda tade kare, Nə mede e say səm.

⁷Tōji ki isi iləi dəm ti, ndae goto, Tadō ne ndo je ki isi ndoi dije ka, E kəm-kədi ki j rō dije ti tō.”*[☆]

⁸Jəju əl-de ə nə: «Iyəi ndu-kun lə Luwə dəbi kare, ə itəli rəsi go ne jibəl be ti lə dije yo.»

⁹Ningə, Jəju əl bəy ə nə: «Tō rəsi al kadi iyəi go ndu-kun lə Luwə kalangi ba mba kadi ingəmi go ne jibəl be ləsi!

[☆] 7:7 Ejay 29.13

¹⁰ Təki rəjeti, *Mojɪ ə nə: “Ɔsi gon bawi ki kɔi.” Taa əl bəy ə nə: “Dəw ki taji bawne ə se kone asi ta koy.”✧

¹¹ Nə səi, əli əi nə: “Re dəw madi əl bawne ə se kone ə nə: «Nɛ maji je ki re m-a m-əsi-n səli ə e kərba,» adi e kadi-kare lə Luwə.”

¹² E kin ɔji kadi uti ta rəbi kadi dəw madi ra nɛ əsi-n səl bawne ə se kone.

¹³ Iɣoi tuji ki isi tuji ta lə Luwə ki nɛ jibəl ɓe ləsi, ki isi indoi dije ki kəte kəte kin oi! Taa nɛ je ki rangi ki toi be ngay ki isi rai e nɔɔ bəy.»

*Nɛ je ki a ra dəw adi ay njay al ta kəm Luwə ti
(Mt 15.10-20)*

¹⁴ Go ti ningə, Jəju ɓar kosi dije ki rəne ti bəy ə əl-de ə nə: «Səi pəti, uri mbisi maji oi ta ləm, ə kadi igəri mee tɔ.»

¹⁵ Nɛ madi ki j taga aw me dəw ti, ki a təl-e nɛ ki to nje ti goto. Nə nɛ ki j me dəw ti ə a təl dəw nɛ ki to nje ti.

¹⁶ [Re dəw madi aw ki mbine kadi oo-n dɔ ta ningə, kadi oo.]

¹⁷ Loki Jəju iyə kosi dije, ə təl aw me kəy ti ningə, njé ndo je lie dəji-e kadi ɔr-de gɪn kuji ta ka kin.

¹⁸ Jəju əl-de ə nə: «Adi səi je wa ka igəri nɛ al tɔ a? Iɣəri me ta ki m-ge kəl kin al a? Nɛ pəti ki j taga ki aw me dəw ti, nɛ kare ki a təl-e ki nje ti goto.

¹⁹ Təki rəjeti, nɛ je kin pəti awi ngame ti al, nə awi kandae ti yo, ɓa go ti, tɛɛi kɔ.» Ta lə Jəju kin tɔji kadi nɛ kuso je pəti əi ki kay njay.

²⁰ Ningə Jəju əl-de bəy ə nə: «Nɛ ki j me dəw ti ə e nɛ ki nje təl dəw nɛ ki to nje ti.

²¹ E me dəw ti kəy, e ngame dəw ti ə, mər ta je ki majal isi tɛɛ ti, ki kaya ki ra, ki bogi, ki təl-naa,

✧ **7:10** Tɛɛ ki taga 20.12; Dətərənom 5.16

²² ki kuwə marim, ki ra kəm-nda ne, ki me ndul, ki kədi-naa, ki ne ra ki go rəbe ti al, ki kəji rə, taa kilə ra je ki to mbə tə.

²³ Ne je kin pəti ij me dəw ti, ningə əi ə təli-e ne ki to nje ti.»

*Dəne ki mba adi mene Jəju
(Mt 15.21-28)*

²⁴ Jəju j loe ti noq ningə, aw dənangi ti ki Tir. Aw ur me kəy ti madi, ge kadi dije gəri gone al, nə loe goto.

²⁵ Təki rəjeti, re wa ki Jəju re tee bəy par ə, dəne madi ki ndil ki majal isi adi kə ngone ki dəne oo ta lie, ə ay re osi nangi njae ti.

²⁶ E dəne ki e Jipi al, be koje e Pənəsi, dənangi Siri ti. No ki də Jəju ti kadi tuwə ndil ki majal ki isi adi kə ngonne kin kə.

²⁷ Nə Jəju əl-e ə nə: «Iyə adi ngan je ki me kəy ti usoi asi-de bəy taa. Tadə e go ti al kadi dəw un ne kuso lə ngan je, ilə adi ngan bisi je.»

²⁸ Ə dəne ka kin ilə ti ə nə: «E rəjeti Bəbe, nə ke ə, ngan bisi je ki ai gin tabilə ti, a usoi yongirə ne je ki tee ta ngan je ti tosi nangi tə.»

²⁹ Ningə Jəju əl-e ə nə: «Ta kul ta ki tee tai ti kin, əti aw be ləi, tadə ndil ki majal tee me ngoni ti ki dəne kə ngata.»

³⁰ Dəne ka kin təl aw be ningə, ingə ngonne, to də tirə ti kare, mbata ndil ki majal ka kin tee rəe ti kə.

Jəju adi nje mbi bəy oo ta

³¹ Jəju j dənangi Tir, gangi Sidə, ningə ində dənangi be bo je ki dəgi gangi bəy taa re tee ta ba Galile ti.

³² Dije rai ki dingam kare ki mbie bay, ki lo kal ta to rae, ro Jaju ti, daji-e kadi inda jine dae ti, kadi inga ro nga.

³³ Jaju or-e ki kare ba aw sie say ki kosi dije. Loki tila ngan jine je mbi nje moy ti ninga, tibi man tane adi-n ndon dingam ka kin.

³⁴ Go ti ninga, Jaju un kamne ki dora ti, ila kaa puu, a al a na: «Epta» (kar me ta kin na: imbuti).

³⁵ Taji naa ti noo par a mbi dingam ka kin mbuti, a ndone tuti adi al ta ay njay njay.

³⁶ Jaju ndor mbi dije ki oy ne kin kadi daw al tae kate adi daw ki rangi oo al. Loki ndor mbide ki nja naa ti naa ti kadi daw or poy ne kin al ninga, kadi be bay a dije ori poy ne rae ki kate kate.

³⁷ Ne ra Jaju ati kosi dije bal ngay adi ali ai na: «Ne rae je pati maji: Ra nje je ki mbide bay adi ooi da ta, taa ra mbiki je adi ali ta to.»

8

Jaju adi ne kuso dije dibi sa (Mt 15.32-39)

¹ Me ndo je ti kin, kosi dije ngay kawinaa taki rangi bay da Jaju ti. Ninga, ne ki kadi usoi goto. Be a Jaju bar nje ndo je lane al-de a na:

² «M-o kam-to-ndoo la kosi dije kin, tado ndo mita bone a ai sam naa ti, ninga ne ki kadi usoi goto.

³ Re m-tuwa-de madi awi be ki mede ki bo ba a, bo a taa togide raba, tado nje ki madi dande ti ij say a rai.»

⁴*Nje ndo je lie tali ali-e ai na: «J-a j-inga mapa ra dil lo ti ne, a a usoi asi-de a?»

⁵ Jaju daji-de a na: «Mapa ki jisi ti e ban a?» a ali-e ai na: «Mapa e siri.»

⁶ Go ti ningə, Jəju əl kosi dije kadi isi nangi. Ɔy mapa ki siri ka kin jine ti, ra oyo Luwə dɔ ti ningə, gangi naa ti, ə adi njé ndo je ləne, kadi adi kosi dije. Be ə, njé ndo je taai ləbi kosi dije tɔ.

⁷ Awi ki ngan kanji je jide ti tɔ. Jəju ra oyo Luwə dɔ ti ə adi njé ndo je ləne kadi ləbi dije tɔ.

⁸ Dije usoi ne ndani, adi, njé ndo je kawi ginde je ki nay, kare siri.

⁹ Dije ki usoi ne, asi dibɔ sɔ. Go ti ningə, Jəju iyə-de adi awi.

¹⁰ Kalangi ba go ti, Jəju əi ki njé ndo je ləne ali me to ti, awi dɔnangi Dalmanuta ti.

Parisi je daji ne kɔji Jəju
(Mt 16.1-4)

¹¹ *Parisi je ii noo rəi ningə, iləi ngirə naji ta ti ki Jəju, ɓa daji-e kadi ra ne kɔji madi ki i dərɔ ti adi-de n-ooi. Daji-e be tɔ kulə ki kiyə mba kuwə-n dəw.

¹² Jəju ilə mene puu, ə əl-de ə nə: «MBari ə dije ki dɔkagilo ti ki ɓone daji mba kadi n-ooi ne kɔji ki əti ɓəl ə? Təki rɔjetɔ, adi m-əl səsi madi oi, ne kɔji madi ki kadi dəw a ra ki mbata ləde goto.»

¹³ Be ə, Jəju iyə-de, ə al me to ti mba kaw dam ba ti ki kare.

Əm lə Parisi je nim, əm lə Erodɔ nim
(Mt 16.5-12)

¹⁴ Me njé ndo je oy dɔ mapa ti ki kadi ɔyi. E ki jide ti ki isi me to ti e kare ba par.

¹⁵ Jəju ndaji-de, ə əl-de ə nə: «Oi maji! Adi kəmsi ədi dɔ rɔsi ti, ɔji-n dɔ əm lə *Parisi je, ki əm lə Erodɔ*.»

* **8:15** Əm lə Parisi je e ne ndo ləde ki ngom, ningə əm lə Erodɔ e mbati kun me kadi Jəju tɔ.

16 *NJé ndo je naji-naa ta dande ti əi nə: «Jəju əl be tadə ji rəi ki mapa all!»

17 Jəju gər ta ki mede ti, adi əl-de ə nə: «MBa ri ə isi naji-naa ta dansi ti də mapa ti ki əyi al ə? İgəri me ne je al ka bəy a? Kəmsi tē də ne je ti madi al ka bəy a? Səi dije ki ku dəsi goto a?»

18 Kəmsi to mba kadi oi lo al a? Rai mbisi kadi oi də ta al a? Mesi ole də ti al a?

19 NDə ki m-ləbi mapa mi, dıngəm je dibi mi kin, gındi mapa ki nay, əyi kare ban ə?» Nıngə əli əi nə: «J-əy kare dəgi gıde e joo.»

20 «NGa ndə ki, m-ləbi mapa siri dıngəm je dibi sə kin, gınde je ki nay, ndə ki əyi kare ban ə?» Nıngə əli-e əi nə: «J-əy kare siri.»

21 Lo kin ti, Jəju əl-de ə nə: «İgəri al bəy a?»

Jəju adi nje kəm tə kare oo lo me be ti ki Bətisayda

22 Lokı Jəju əi ki njé ndo je ləne rəi tēi me be ti ki Bətisayda ti nıngə, dije rəi ki nje kəm tə kare rə Jəju ti. Dije ka kin nqi də Jəju ti kadi əde.

23 Jəju uwə ji nje kəm tə ka kin, ə aw sie gıdi be ti. Lokı yəm kəme ki man tane nıngə, ində jine dəe ti ə dəje ə nə: «O ne madi a?»

24 Nje kəm tə gə lo nıngə ə nə: «M-o dije, nə to ə toi tə kagi je ə a njıyəi be.»

25 Jəju təl ində jine də kəme ti nja kare bəy adi oo lo ay njay njay ngata. İngə rə nga, ta oo ne je pəti ay njay njay tə.

26 Go ti nıngə, Jəju iye adi aw be ləne, ə əl-e ə nə: «Oti təl kaw me be ti kin gogi.»

*Piyər gər kadi Jəju e Kirisi, ki MBəti lə Luwə
(Mt 8.13-20; Lk 9.18-21)*

27 Jəju ət̪i loe ti n̄ōō n̄ingə, awi ki njé ndo je ləne ngan be je ti ki ḡidi Səjare ti, ki Pilipi. Loki əi d̄ō rəbi ti, Jəju dəji-de ə n̄ə: «Dije isi əli ta ki d̄om ti tək̄i mi n̄ə ə?»

28 Ə njé ndo je əli-e əi n̄ə: «Dije madi əi n̄ə j̄ Ja Batisi; njé ki nunḡi əi n̄ə j̄ nje kəl ta ki ta Luwə ti Eli; njé ki rangi b̄əy əi n̄ə j̄ ki kare dan njé kəl ta je ki ta Luwə ti.»

29 N̄ingə, Jəju təl re dəji-de əi je wa ə n̄ə: «NGa səi wa ki d̄osi, əli əi n̄ə mi n̄ə ə?» Ə Piyər ile ti ə n̄ə: «J̄ Kirisi, ki Luwə mbəte.»

30 Jəju ndəji-de ki t̄oḡine kadi əli ta kin kəte kadi d̄əw ki rangi oo al.

Jəju əl ta koyne ki k̄ine lo koy ti
(Mt 16.21-28; Lk 9.22-27)

31 Go ta je ti kin n̄ingə, Jəju ilə ngirə kadi ndo-de tək̄i ne *NGon d̄əw n-a n-ingə k̄ō ngay. *NGat̄oḡi je lə *J̄ipi je, ki ki bo je lə njé kijə n̄ə məsi kadi-kare je, ki njé ndo ndu-kun je a mbati-ne. Dije a t̄oli-ne, n̄ə ndo ki k̄ō m̄itə lə ndo koyne b̄a, n-a n-t̄ēe lo koy ti.

32 Əl-de ta je kin p̄əti ay njay. Piyər ər Jəju aw sie d̄əbi kare, n̄ingə ilə ngirə kəl sie.

33 Nə Jəju təl r̄one, ḡō njé ndo je ləne n̄ingə ndangi Piyər ki t̄oḡine ngay ə n̄ə: «t̄əl goḡi *Sat̄ə, ər r̄oi k̄ō gom ti! tad̄ō m̄ər ta l̄ai e m̄ər ta ki j̄ r̄o Luwə ti al, n̄ə e m̄ər ta lə dije.»

34 Go ti n̄ingə, Jəju b̄ar kosi dije ki njé ndo je ləne, n̄ingə əl-de ə n̄ə: «Re d̄əw madi ndiḡi nj̄iyə gom ti n̄ingə, kadi oo r̄one t̄ə n̄ə madi al, kadi e wa un kagi-d̄əsi koy ləne, ə re un gom.»

35 Tək̄i r̄ōjeti, d̄əw ki ge kaji r̄one ne wa d̄onangi ti ne a t̄i ta r̄one. Nə d̄əw ki t̄i ta r̄one ki mbata ləm, ə se ki mbata Poy Ta ki Maji, a aji r̄one t̄o.

³⁶ Kɪn ə re dəw ɪngə ne maji je ki dɔnangi ti ne pəti tigə, nə ndɪle tuji ə, maje to ra be ə?

³⁷ Ne madi ki dəw a adi ɔr-n to ndɪlne to noo a?

³⁸ Təki rɔjeti, re rɔ dəw madi sɔl-e ki mbata ləm, ə se ki mbata ta ləm ta kəm dije ti ki njé ra kaya ki njé ra majal ki dɔkagilo ti kɪn, mi NGon dəw m-a m-ra rɔsɔl dɔe ti tɔ, ndɔe ti ki m-a m-re-n me kɔsi-gon ti lə Bawm, naa ti ki malayka je ki ayi njay.»

9

¹ Jəju əl-de bəy ə nə: «Təki rɔjeti, adi m-əl səsi: dije madi dansi ti ne a oyi al bəy ə, a ooi kɔbe lə Luwə ki a re ki tɔgine kɪn.»

Jəju mbəl rɔne

(Mt 17.1-13; Lk 9.28-36)

² NDɔ mehe go ti ningə, Jəju ɔr Piyər nim, Jaki nim, taa Jə nim tɔ, ə al aw sɔde dɔ mbal ti ki ngal, ki karde ba, say ki ndəge je. Loe ti kɪn noo, Jəju mbəl rɔne ta kəmdɛ ti.

³ Kibi je lie ndoləi kəy kəy, taa ndai nda ki dəw ki dɔnangi ti ne ki kadi a togi kibi adi nda be goto.

⁴ Ningə lo kɪn ti noo, Eli əi ki *Mojɪ tɛɛi ki rɔde ti hɔy, a əli ta ki Jəju.

⁵ Ə Piyər un ta əl Jəju ə nə: «NJe ndo dije, kɪn ə j-isi lo kɪn ti ne be par ə maji ngay. J-a ra kəy-lo mitə: kare e yaɪ, kare e ya Moji, ə ki kare e ya Eli tɔ.»

⁶ Piyər gər ta wa bangi ki kadi əl al, tadɔ əi ki madine je ki joo pu, bəl rade ngay.

⁷ Ningə, taji naa ti noo, kil ndi j sɔbi dɔde liti. Ndu ta madi tɛɛ me kil ndi ti ə nə: «E kam e NGonm ki m-ndige ngay, ə oi ta lie.»

⁸ Ki kām ki kində jipi, njé ndo je goi lo gə gidiide, nə dəw kare ka ooi-e al. Jəju ki karne ba par ə ooi-e rəde ti.

⁹ Loki ij də mbal ti isi uri ki nangi ningə, Jəju ndəji-de kadi ɔri poy ne ki ra ne ə ooi kin dəw madi al, biti kadi ne *NGon dəw n-tee dan njé koy je ti.

¹⁰ *NJé ndo je tɔli rəde go ta ti ki Jəju əl-de, nə ke ə, gəri me ta ki nə: «Kɔ taa dan njé koy je ti kin» al, adi naji-naa ta də ti dande ti.

¹¹ Go ti, njé ndo je dəji-e əi nə: «MBarɔ ə, njé ndo ndu-kun je əi nə sɔbi kadi Eli re kəte taa ə?»

¹² Jəju ilə-de ti ə nə: «E ki rɔjeti kadi Eli a re kəte bəy taa, mba kadi ra go ne je pəti adi asi-naa gogi. NGA ra ban ə, ndangi me makitibi ti lə Luwə, sɔbi dəm mi NGon dəw bəy əi nə: “NGon dəw a ingə kə ngay, taa dije a kidi-e tɔ✧” ə?»

¹³ Təki rɔjeti, adi m-əl səsi madi oi, Eli re, ə dije rai sie ne ki mede ge, təki ndangi me makitibi ti sɔbi-n dɔe.»

*Jəju nga ngon ki ndil ki majal ade ko
(Mt 17.14-21; Lk 9.37-43)*

¹⁴ Loki tɔli rəi rə ndəgi njé ndo je ti ningə, oi kosi dije iləi-naa gəi dəde wuki, ningə njé ndo ndu-kun je ə isi naji-naa ta ti səde tɔ.

¹⁵ Loki kosi dije ooi Jəju ningə, ndəji-de ngay, adi ayi-naa bur bur ki rəe ti, uwəi jie rai-e lapiya.

¹⁶ Jəju dəji njé ndo je ləne ə nə: «Ta ri ə isi naji-naa ta də ti səde ə?»

¹⁷ Dəw madi kare dan kosi dije ti əl-e ə nə: «NJe ndo dije, m-re ki ngonm rəi ti, tadə e gin təgi ti lə ndil ki ra-e adi əl ta al.

✧ 9:12 Ejay 53.3; Pa je 22.7-18

18 Lo je pəti ki ndil kin i sie ti ningə, ige ile nangi, adi kulum tae ibə jugi jugi, ngə ngangine gururu gururu, ningə nda-je ray, ade to tə kagi be. Be ə, m-dəji njé ndo je ləi kadi tuwəi ndil ki majal kin dæ ti kə, nə asi təgi al.»

19 Lo kin ti, Jəju un ta əl njé ndo je ləne ə nə: «Səi dije ki dəkagilo ti ki bone ki səi njé me ngə je, kadi tə m-isi səsi dəkagilo ban bəy taa adi mesī ə? Kadi m-a m-əsi ginsi dəkagilo ban bəy taa ə? Irəi ki ngon rom ti ne.»

20 Loki rəi ki ngon rəe ti ningə, taji naa ti noo wa ki ndil ki majal oo Jəju par ə, dadi ngon ka kin nangi nangi, ba man tae i kulum mbuki mbuki, ningə bi-e ile nangi, ade nduguru nangi.

21 Jəju dəji Bawe ə nə: «Dəkagilo ki ra ti ə ne kin ilə sie ngire ə?» Ə Baw ngon ile ti ə nə: «Ilə ngire lo ki ngon to du ba bəy.

22 Ningə, taa taa ndil ki majal kin, isi sur-e tile ki poro je, ki me man ti je, kadi təl-e, ə re asi ra ne madi ə, oo kəm-to-ndoo ləje, ira səje.»

23 Ə Jəju təl əl-e ə nə: «Re asi... kin əl be ki mba ri ə? Dəw ki adi mene, asi ra ne je pəti.»

24 Ta naa ti noo, baw ngon əl ta ki ndune ki bo ə nə: «M-adi mem, nə kadi-me ləm ə e ngay al, ə ira səm!»

25 Loki Jəju oo kadi kosi dije isi ayi-naa bur bur ki rəe ti ningə, ndangi ndil ki majal ə nə: «I ndil ki majal ki nje bəy mbi dije ki nje kadi dije əli ta al, m-un ndum kadi iteə rə ngon ti ki kə, ə ire gogi al ratata!»

26 NDil ki majal ka kin ur kəl, ra ngon adi dadi nangi nangi ki təgine ngay, ningə tēe rəe ti kə. NGon təl to təkī oy be, adi dije pəti ki ooi ne ki ra ne, əli əi

nə: «Oy ngata.»

²⁷ Nə Jəju uwə ji ngon un-e ur-e taa.

²⁸ Loki Jəju ur me kəy ti, ə njé ndo je lie isi sie ki karde ba, dəji-e əi nə: «MBarı ə je j-asi kadi ji tuwə ndil ki majal kin al ə?»

²⁹ Jəju təl əl-de ə nə: «Ko ndil je ki be kin, dəw a tuwə-de ki go rəbi kəl ta ki Luwə taa.»

Jəju təl əl ta ki də koyne ti ki kine lo koy ti bəy

(Mt 17.22-23; Lk 9.43-45)

³⁰ Əi, əti loe ti nqo ningə, indəi dənangi Galile gangi. Jəju ge kadi dəw madi gər gone al.

³¹ Tado un dəkagilo mba kadi ndo-n ne njé ndo je ləne. Be ə əl-de ə nə: «A iləi-mi *mi NGon dəw ji dije ti kadi a təli-mi, ningə loki təli-mi oy ba, ndo ki kə mıtə lə ndo koym ə, m-a m-j taa lo koy ti.»

³² *NJé ndo je gəri me ta lie kin al, ningə bəli kadi dəji-e ta də ti tə.

Jəju un ta lə ngan je ki du ndo-n ne njé ndo je ləne

(Mt 18.1-5; Lk 9.46-48)

³³ Loki rəi tēēi me be ti ki Kapərnayim, ə uri me kəy ti ningə, Jəju un ta dəji-de ə nə: «Ta ri ə kəte isi naji-naa ta də ti də rəbi ti ə?»

³⁴ Nə təli isi kekeke, tado, də rəbi ti, naji-naa ta, kadi n-gəri se nə ə e ki bo wa?

³⁵ Jəju isi nangi, ningə bar njé ndo je ləne ki dəgi gide e joo, əl-de ə nə: «Re dəw madi ge kadi n-e dəw ki dəsəy ningə, maji kadi təl rəne dəw ki dəbəy ti nim, nje ra kilə bəə kadi ndəge je pətəi nim tə.»

³⁶ Go ti, Jəju un ngon ki du, ur-e dande ti, ə loki ore rəne ti ba, əl-de ə nə:

³⁷ «Re dəw madi uwə ngon ki be kin rəne ti me təm ti ə, e mi wa ə dəwe kin uwə-m rəne ti. Ningə,

dəw ki uwə-m ki rəne ti, e mi ə uwə-m ki rəne ti al, nə e nje kilə-m ə uwe ki rəne ti.»

*Dəw ki e nje kəsɪ-m ta al e dəw ləm
(Lk 9.49-50)*

³⁸ Jā əl Jəju ə nə: «Nje ndo dije, j-o dəw madi ki a tuwə ndil je ki majal me tɔi ti, ə ji ndigi kadi j-ɔge dɔ ra ne kin, tadɔ e njiyə səje goi ti al.»

³⁹ Jəju ilə-de ti ə nə: «Oti kadi ɔgi-e dɔ, tadɔ dəw kare ki a ra ne ki əti bəl me tɔm ti ki kadi a təl kalangi ba əl ta ki majal dɔm ti goto.

⁴⁰ Təki rɔjeti, dəw ki ɔsi-je ta al e dəw ləje.

⁴¹ Taa re dəw madi adi səi man kay me ngon kal man ti par, mbata ke ki səi dije lə Kirisi ka, dəwe kin, təki rɔjeti, adi m-əl səsi, a nal ne kigə go ji ləne al.

*NDəji-naa dɔ majal ti
(Mt 18.6-9; Lk 17.1-2)*

⁴² «Kin ə təki dəw madi ra adi ki kare dan njé ki du ti ki adi-mi mede, osi me majal ti ə, e soti ngay bəy mbata ti lie kadi dɔɔi mbal ki bo ngay minde ti, ə iləi-e me ba ti.

⁴³ Kin ə jii kare rai adi osi me majal ti ə, igange ile kɔ. Tadɔ, e soti kadi ingə kaji ki jii ki kare, itə kadi ingəm jii je joo pu, ə iləi-ni me por ti lə su, me por ti ki a oy al ratata kin. [

44] *

⁴⁵ Kin ə njai kare rai adi osi me majal ti ə, igange ile kɔ. Tadɔ, e soti kadi ingə kaji ki njai ki kare, itə kadi ingəm njai je joo pu, ə iləi-ni me por ti lə su. [

46]

* **9:44** Bar ta ki joo kin, dije madi əli təki goto me makitibi je ti ki njé ndange ki kəte ndangi.

47 Kɪn ə kəmi kare rai adi osi me majal ti ə, ɔr-e ile kɔ. Tada, e soti kadi ur kɔbe ti la Luwə ki kəmi ki kare, itə kadi ingəm kəmi joo pu, ə iləi-ni me por ti la su.

48 Loki kode je ki me ti oyi al, taa por ki səm ti ka oy al ratata tɔ.

49 Təki rɔjeti, dəw ki ra ka por kɔ je a ra-e adi ay njay, təki kati a ra-n ne kuso adi nəl be.

50 Kati e ne ki maji, nə loki nəle goto ə, ri ə a rai kadi a təl nəl gogi ə? Ne ki kadi dəw a ra-n goto. Ningə maji kadi itɔji hal ki maji ki rɔ-naa ti, ə isi ki naa ki lapiya dansi ti.»

10

*Ta ki dɔ gangi-naa ti la dəne ki dingəm
(Mt 19.1-9; Lk 16.18)*

1 Jəju j loe ti noo, aw dɔnangi Jude ti, gidi ba Jurde ti. Kosi dije kawinaa gəi gide wuki bəy. Ki go jibəl ra-e ti la Jəju, ilə ngirə ndo-de ne.

2 *Parisi je ɔti rəi rɔ Jəju ti, ningə kadi tə iyəi kulə uwəi-e-n me ta ti, dəji-e əi nə: «NDu-kun adi ta rəbi kadi dingəm tuwə-n nene ə se adi ta rəbi al ə?»

3 Jəju dəji-de ə nə: «NDu-kun ri ə *Mojɪ adi səi dɔ ti ə?»

4 Əi təli əli-e əi nə: «Mojɪ adi ta rəbi kadi dingəm tuwə nene, nə ke ə, kadi ade makitibi gangi-naa jie ti✧.»

5 Ə Jəju təl əl-de ə nə: «E ki mbata me ngə ləsi ə Mojɪ ndangi-n ndu-kun kɪn adi səsi.

6 Nə lo kilə ngirə kində ne je ti, Luwə ra dingəm əi ki dəne.

✧ 10:4 Dətarənom 24.1

⁷ E be ə, dɪŋəm a iyə kone je ki bawne je, ə a tiyəi-naa ki nene,

⁸ kadi təli darə ki kare. Lo kin ti, a əi joo al ngata, nə a əi darə ki kare ba.*

⁹ Ningə ne ki Luwə dəə naa ti, maji kadi dəw gangi naa ti al.»

¹⁰ Loki təli rəi be, njé ndo je lie dəji-e ta də ti bəy.

¹¹ Ə Jəju əl-de ə nə: «Re dəw tuwə nene, ə taa dəne ki rangi ə, dəwe kin təl nje kuwə marim, tadə nee ki kəte isi nqə bəy.

¹² A re e dəne ə mbati ngawne ə taa dɪŋəm ki rangi ka, e nje kuwə marim tə.»

Jəju njangi də ngan je ki du

(Mt 19.13-15; Lk 18.15-17)

¹³ Dije rəi ki ngan je ki du rə Jəju ti kadi njangi dəde, nə njé ndo je kəli səde.

¹⁴ Loki Jəju oo kilə ra njé ndo je ləne ningə, nəl-e al adi əl-de ə nə: «iyəi ngan je ki du adi rəi rəm ti, oti kadi əgi-de ta rəbi, tadə kəbe lə Luwə e yə dije ki toi tə ngan je ki du be.

¹⁵ Təki rəjeti, adi m-əl səsi, dəw ki ndigi kadi Luwə o be dəe ti tə ngon ki du be al, a ur kəbe ti lə Luwə al ratata.»

¹⁶ Go ti, Jəju uwə ngan je ki du ka kin ki rəne ti, ində jine dəde ti, njangi dəde.

Ta lə Jəju əi ki dəw ki nje ne kingə

(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)

¹⁷ Loki Jəju əti osi də rəbi ti ningə, dɪŋəm madi kare əy re osi nangi njae ti, ningə dəje ə nə: «Nje ndo ki maji, e ri ə m-a m-ra ə m-a m-ingə-n kaji ki a to biti ki nqə ti ə?»

* **10:8** Kilə ngirə ne je 1.27; 2.24

18 Jəju əl-e ə nə: «MBa ri ə iɓar-m dəw ki maji ə? Dəw kare ki maji goto, nə Luwə ki karne ba par ə e dəw ki maji.

19 I igər ndu-kun je lə Luwə ki ə nə: “A təl dəw al, a uwə marım al, a ɓogɓi al, a ma naji ki ngom dɔ madi ti al, a ra ne ki majal ki dəw madi al, ɔsi gon bawi əi ki kɔi kin maji.”»✧

20 Dɪngəm ka kin əl-e ə nə: «NJe ndo, ne je kin pəti m-təl rɔm go ti dɔkagilo kilə ngirə basam ti nu.»

21 Jəju gɔ dɪngəm ka kin ki rɔnəl, ningə əl-e ə nə: «Ne kare be ə nayi kadi ira. Aw, igati ki ne maji je lai pəti, adi lae njé ndoo je, ɓa a aw ki ne kingə ngay me dərə ti, ə ire un gom.»

22 Nə loki dɪngəm ka kin oo ta je kin ningə, kəme il kiriri, ə ɔti aw ki rɔnəl al, tado e dəw ki aw ki ne kingə ngay.

23 Jəju gɔ njé ndo je ləne ki gəi gide, ningə əl-de ə nə: «A e ne ki ngə ngay rɔ njé ne kingə je ti kadi uri me beko ti lə Luwə!»

24 Ta lə Jəju kin ndɔji-de, nə Jəju a dɔ ti gərərə ba ə nə: «NGanm je, e ne ki ngə ngay kadi dəw ur me beko ti lə Luwə.

25 E ne ki ngə ngay kadi jambal ki oi-e kin ur bole kon ku ne ti, nə a ngə ngay itə e kin ɓəy kadi nje ne kingə ur me beko ti lə Luwə.»

26 Ta kin əti-de ɓəl dɔ made ti ɓəy, adi dɔji-naa dande ti əi nə: «NGa kin ə e be ningə, nə ə asi kadi ingə kaji ə?»

27 Jəju ində manjide ba, ningə əl-de ə nə: «Ki rɔ dije ti ɓa, dəw ki asi goto, nə ki rɔ Luwə ti ɓa, ne ki dum-e goto, tado asi ra ne je pəti.»

✧ 10:19 Tee ki taga 20.12-16; Dətarənom 5.16-20

²⁸ Ə Piyər ilə rəne əl-e ə nə: «NGa o je ki, j-iyə ne je ləje pəti kə, mba kadi j-un-n goi kin.»

²⁹ Jəju ile ti ə nə: «Təki rəjeti, adi m-əl səsi, re dəw madi, iyə kəy ləne, ki ngakone je, ki konane je, ki kone, ki bawne, ki ngane je ə se dənangi ləne ki mbata ləm, ə se ki mbata Poy Ta ki Maji ningə,

³⁰ dəwe kin a ingə kəy je, ki ngakone je, ki konane je, ki kone je, ki ngane je, ki dənangi, nja bu də ti. A ingə ne je kin, naa ti ki kə dəkagilo ti ki bəne, taa dəkagilo ti ki a re, a ingə kaji ki a to biti ki nə ti tə.

³¹ NGa ningə, dije ngay ki kəte, a təli njé ki gogi, ə njé ki gogi, a təli njé ki kəte tə.»

*Jəju əl ta də koyne ti ki kine lo koy ti bəy
(Mt 20.17-19; Lk 18.31-34)*

³² Jəju əi ki njé ndo je ləne əi də rəbi ti, isi awi ki Jorijaləm. Jəju njiyə nəde ti nəde ti. Lo kin ti, bəl ra njé ndo je lie ngay, taa njé njiyə gode ti ka bəl rade tə. Jəju təl bər njé ndo je ki dəgi gide e joo rəne ti, ningə ilə ngirə kadi əl-de ne je ki a ra-e Jorijaləm ti ə nə:

³³ «Oi, j-isi j-awi ki Jorijaləm, ningə a iləi-mi *mi NGon dəw ji njé kun də njé kijə ne məsi kadi-kare je, ki njé ndo ndu-kun je ti. A gangi ta koy dəm ti, ningə go ti, a iləi-mi ji dije ti ki əi *Jipi je al.

³⁴ A kogi dəm ti je, a tibi man tade dəm ti je, a tindəi-mi ki ndəy kabılay je, taa a təli-mi tə. Nə ndə ki kə mıtə lə ndə koym bə, m-a m-təe lo koy ti.»

*Nə dəji lə Jaki əi ki Jə
(Mt 20.20-28)*

³⁵ Go ta je ti kin ningə, Jaki əi ki Jə ki əi ngan lə Jəbədə, rai rə Jəju ti bəsi, əli-e əi nə: «Nje ndo, ji ndigi kadi ira ne ki j-aw tə dəji kam adi-je.»

³⁶ Jəju dəji-de ə nə: «Ri ə igəi kadi m-ra madi səsi ə?»

³⁷ Ningə, təli əli-e əi nə: «Re indigi də ti səje ə, adi dəw kare isi də ji kəi ti, ə e ki nungi isi də ji gəli ti tə, loki a isi də kəbe ti ə dije a iləi təji dəi ti kin.»

³⁸ Jəju əl-de ə nə: «İgəri me ne dəji ləsi kin al. A asi kadi ingəi kə ki m-aw tə m-ingə kam kare mīndi wa? Taa, batəm ki to kə ngay ki m-aw tə m-ingə kam a ingəi kare tə wa?»

³⁹ Ba əli əi nə: «Oyo, j-a j-asi kare.» Ə Jəju əl-de ə nə: «Təki rəjeti, a asi kadi ingəi kə ki m-aw tə m-ingə kam kare, taa batəm ki to kə ngay ki m-aw tə m-ingə kam a ingəi kare tə.

⁴⁰ Nə ta ki əji də kisi də ji kom ti ə se də ji gəlm ti; e ta ləm kadi mi ə m-adi səsi al. Lo je kin to ki mba dije ki rai goe kəte nu ki mbata ləde.»

⁴¹ Lokı ndəgi njé ndo je ki dəgi ooi ta je kin ba, rəde ilə ngirə nəl-de al ki Jaki əi ki Ja.

⁴² Be ə, Jəju bar-de pəti ki rəne ti, əl-de ə nə: «İgəri kadi njé je ki indəi-de tə njé kəbe də gin dije ti ki dangi dangi ki dənangi ti ne, isi tə jəgi də dije ti, adi-de kə, taa dije ki njé təba, ɔi be dəde ti bəy tə.

⁴³ Nə a e be dansi ti al. Re dəw madi dansi ti, ndigi kadi n-e ki bo ningə, kadi təl nje ra kilə ləsi pəti.

⁴⁴ Taa re dəw madi ndigi kadi n-e dəw ki də kəte dansi ti ningə, kadi təl bəə kilə ləsi pəti tə.

⁴⁵ Tadə mi *NGon dəw m-re mba kadi dije rai kilə adi-mi al, nə kadi mi ə m-ra kilə m-adi-de nim, taa m-adi rəm kadi m-taa-n kosi dije ngay m-ilə-de taa nim tə.»

*Jəju təe kəm Bartime ki nje kəm tə
(Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)*

⁴⁶ Jəju əi ki njé ndo je ləne rəi t̄ēi Jəriko ti. Loki isi t̄ēi me ʒe bo ti ki taga ki kosi dije ngay gode ti, nje kəm tɔ kare ki tɔe nə Bartime, e ngon lə Time, isi nganḡi rəbi ti n̄ō, isi kəy n̄e.

⁴⁷ Loki oo kadi e Jəju ki Najarəti ti ə isi ində də ningə, un ndune ki taa n̄ō ə nə: «Jəju ki *NGon ka Dabidi, o kəm-to-ndoo ləm!»*

⁴⁸ Dije ngay kəngi-e kəngi kadi uti tane, nə nje kəm tɔ un ndune ki taa dɔ made ti wa ʒəy ə nə: «NGon ka *Dabidi, o kəm-to-ndoo ləm!»

⁴⁹ Lo kin ti, Jəju a lo ka ti, ə nə: «ƒbari-e adi-mi.» Ningə ʒari nje kəm tɔ ka kin, ə əli-e əi nə: «Uwə rəi ba, ɿ̄ taa, nə isi ʒari.»

⁵⁰ Loki oo dɔ ta je kin ningə, bi kibi ləne, ilə kə, ə ɿ̄ taa rati aw rɔ Jəju ti.

⁵¹ Jəju dəje ə nə: «E ri ə, ige kadi m-ra madi ə?» Ə nje kəm tɔ əl-e ə nə: «Nje ndo, m-ge kadi kəm oo lo!»

⁵² Ə Jəju əl-e ə nə: «Aw! tadɔ kadi-me ləi aji.» Par ə, ta naa ti n̄ō, kəme oo lo, adi un go Jəju dɔ rəbi njiye ti.

11

Jəju ur Jorijaləm ti ki kəsi-gon

(Mt 21.1-11; Lk 19.28-40; Jq 12.12-19)

¹ Loki Jəju əi ki njé ndo je ləne indəi dɔ ʒe ki Jorijaləm ʒasi, ɡidi ngan ʒe je ti ki Bətipaje ki Bətani, ki kaw kadi mbal kagi bini je ti, ilə njé ndo je ləne joo.

² Jəju əl-de ə nə: «Awi me ngon ʒe ti ki a n̄osi ti kam. Lo kur ə wa ki a uri ki me ʒe ti par ə, a ingəi

* **10:47** NGar Dabidi ra ʒal asi dibi kare ʒəy taa oji Jəju, adi ʒa Jəju kə nə “NGon ka Dabidi”, me ə nə dəw ki gin koji ti lə Dabidi.

ngon koro ki dɔɔi-e adi a. E ngon koro ki dɔw al gide ti al bəy. Ituti-e, irəi sie adi-mi.

³ A re dɔw madi dɔji səsi ə nə: “MBa ri ə a rai ne be,” wa ə, əli-e əi nə: “Babe ə ge-e, ə a təl ilə sie basine ba.”»

⁴ *NJé ndo je awi ningə yə ingəi ngon koro ki dɔw dɔe taga ta kəy ti, kadi rəbi ti. Adi tuti-e.

⁵ Dije madi ki ooi-de lo tuti koro ti dɔji-de əi nə: «E ri ə a irai-e be ə? Ituti ngon koro kin mba ri ə?»

⁶ Ningə njé ndo je iləi-de ti təkɪ Jəju əl-n-de, ɔa iyəi-de adi awi.

⁷ Loki rəi ki ngon koro ka kin ningə, labi kibi je ləde gide ti, ɔa Jəju al isi dɔ ti.

⁸ Dije ngay labi kibi je ləde go rəbi ti. Nje ki madi je, e mbi kam je ki wale ə tətɪ tɪləi ti.

⁹ NJé njiyə nɔ Jəju ti ki njé njiyə goe ti uni ndude ki taa əli əi nə: «Tɔji e ki dɔ Luwə ti! Ningə kadi Luwə njangi dɔ dɔw ki re ki tɔ Babe.

¹⁰ Kadi Luwə njangi dɔ kɔbe ki a re, adi e kɔbe lə kaje *Dabidi.* Tɔji e ki dɔ Luwə ti, me dɔrɔ ti taa.»

¹¹ Jəju ur Jorijaləm ti, aw me kəy ti lə Luwə. Loki ində kəmne oo ne je pətɪ ki gə gide ningə, əi ki njé ndo je ləne ki dɔgi gide e joo tɛɛi awi Bətani ti, tado lo səl ngata.

*Jəju man kagi mbay-kote
(Mt 21.18-19)*

¹² Loki lo ti go ti, Jəju əi ki njé ndo je tɛɛi Bətani ti ki taga, ningə ɔo ra-e.

¹³ Jəju oo kagi mbay-kote ki mbie to dɔ ti, a say nu, ningə ɔti aw gin ti kadi n-oo se n-a n-ingə kande

* **11:10** Kaje Dabidi, kɔr me ə nə Dabidi ki je dije ki gin koji ti lie. MBata Dabidi ra ɔal asi dibi kare bəy taa oji Jəju Kirisi.

dɔ ti kadi n-uso wa? Nə loki re ɓasi rɔ kagi ti ningə, oo mbie je par, ɓi oo kande al, tadɔ e nay kandi mbay-kote al ɓəy.

¹⁴ Be ə Jəju əl mbay-kote ə nə: «Kadi dəw uso kandi gogi al ɓiti ki nɔ ti.» *NJé ndo je lie ooi ndu ta ki əl.

*Jəju tuwə njé ra gati je me kəy ti lə Luwə
(Mt 21.10-17; Lk 19.45-48; Jq 2.13-16)*

¹⁵ Loki rəi tɛɛi Jorijaləm, Jəju aw ur nati kəy ti lə Luwə, ningə ilə rɔne tuwə njé labi ne je ki njé ndogi ne je nati kəy ti lə Luwə kɔ. Jəju sur tabilə je lə njé mbəl la je tilə, naa ti ki ne kisi lə njé gati də dum je.

¹⁶ Iyɔ dəw madi adi un ne də-n me kəy ti lə Luwə al.

¹⁷ Ningə ndo-de ne ə nə: «NDangi me makitibi ti lə Luwə əi nə: “Kəy ləm a ɓari-e kəy kəl ta ki Luwə ki to ki mbata lə gin dije pəti, nə səi, itəli-e lo ɓɔyɔ rɔ ti lə njé ɓogi je yo.”»[☆]

¹⁸ Loki ki njé kun dɔ njé kijə ne məsi kadi-kare je ki njé ndo ndu-kun je ooi ta je kin ningə, sangi rəbi kadi n-təli Jəju, nə ɓəli tadɔ kosi je ndigi ne ndo lie ngay.

¹⁹ Loki lo səl ningə, Jəju əi ki njé ndo je tɛɛi me ɓe bo ti kɔ.

Kadi-me ki kəl ta ki Luwə

²⁰ Loki lo ti ki sɔ, Jəju əi ki njé ndo je isi indəi də ningə, njé ndo je ooi kagi mbay-kote ki tuti dəe ti ratata ki ngire ti.

²¹ Loe ti nɔɔ, me Piyər ole dɔ ne ti ki ndɔ ki ra ne, adi əl Jəju ə nə: «NJe ndo ki bo, o kagi ki ndɔ ki iman-e ka tuti am.»

[☆] 11:17 Ejay 56.7; Jərəmi 7.11

22 Nĩngə Jəju təl əl njé ndo je ləne ə nā: «Maji kadi adi mesi Luwə.

23 Təki rəjeti, adi m-əl səsi, re dəw madi əl mbal kam ə nā: “Ōti lo kin ti rangi, aw osi me ba ti”, ki kadi-me, ki kanji badi, ə gər təki ta ki n-əl kin a ra ne ɓa, Luwə a ra ade.

24 E be ə, m-əl səsi madi igəri təki, ne je pəti ki idəji Luwə me kəl sie ta ti, maji kadi indəi dəsi ti təki ingəi ki bəlme, nĩngə Luwə a ra adi səsi.

25 Loki j̄ taa kadi əli ta ki Luwə, re ta to dansi ti ki dəw madi ə, maji kadi iyəi goe kɔ adi-e, kadi Bawsi ki isi dərā ti, iyə-n go majal je ləsi kɔ adi səsi tɔ. [

26 MBata, re iyəi go majal je lə dije ki rangi kɔ al nĩngə, Bawsi ki isi me dərā ti, a iyə go majal je ləsi kɔ al tɔ.]»†

*Ta ki dəji dɔ tɔgi ti lə Jəju
(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)*

27 Jəju əi ki njé ndo je ləne təli rəi Jorijaləm ti ɓəy. Loki Jəju isi njiyə nati kəy ti lə Luwə, njé kun dɔ njé kijə ne məsi kadi-kare je, ki njé ndo ndu-kun je, ki ngatɔgi je,

28 rəi dəji-e əi nā: «E ki tɔgi ki j̄ ra ə isi ra-n ne je kin be ə? Ə nā tɔ ə adi ndune kadi ɪra-n-de wa əl-je adi j-o?»

29 Jəju təl əl-de ə nā: «M-a m-dəji səsi ta kare be par. Re iləi-mi ti nĩngə, m-a m-əl səsi dəw ki adi-m ndune kadi m-ra-n ne je kin tɔ.

30 Nā ə ilə Jā kadi ra dije batəm ə? E Luwə ə se e dije wa əli-mi adi m-o.»

† 11:26 Bar ta kin dije madi əli təki goto me makitibi je ti ki njé ndange ki kəte ndangi.

³¹ Nə təli a əli-naa ta dande ti əi nə: «Re j-əl-e j-ə nə: “E Luwə ə ile” ə, a dəji-je ə nə se ra ban ə j-ade meje al wa?

³² Ə j-a j-əl j-ə nə: E dije ə iləi Jə al tə...» Təki rəjeti, bəli kosi je, tadə dije pəti gəri dəde ti kadi Jə e nje kəl ta ki ta Luwə ti ki rəjeti.

³³ Be ə təli əli Jəju əi nə: «Ji gər al.» Ə Jəju təl ilə-de ti ə nə: «Re igəri al ə, mi ka m-a m-əl səsi təgi ki m-isi m-ra-n ne je kin al tə.»

12

*Kuji ta də njé ra kilə me ndər nju ti, ki njé me majal
(Mt 21.33-46; Lk 20.9-19)*

¹ Go ti Jəju lə rəne əl-de ta ki kuji ta ə nə: «Dingəm kare ndər nju, ningə ində singə gugj gide wuki. Ur bə kadi tə mborəi man nju ti, ningə ur ne tə ta kagi be, kadi dije isi də ti ngəmi ndər ka kin. Ba go ti, dəi ta naa ti ki dije ki njé ra kilə nju, kadi tə rai kile adie, ə kagi loe ti bə, a kayj-naa nee, ningə e wa əti aw mba.

² Loki kagi lo kijə kandi nju asi ningə, ilə bəə ləne kare kadi aw taa kandi ne ndor ka kin, ki yəne ji njé ra kile ti adi-ne.

³ Nə loki bəə aw ningə, njé ra kilə je uwəi-e, tindəi-e ngay, ə tuwəi-e adi təl ki jine kare aw.

⁴ Nje ndər təl ilə bəə ki rangi bəy. E ka, tindəi dəe mbuki mbuki je, taji-e je tə.

⁵ Be ka, dingəm ka kin təl ilə bəə ki rangi bəy. Bəə kin uwəi-e təli-e, taa njé ki goe ti ka, tindəi-de je, təli-de je wa bəy tə.

⁶ Lo kin ti, ngonne ki dingəm ki ndige ngay, par ə nay ki karne sie. Ə un-e ile tə dəbəy dəw rəde ti, tadə əl ə nə: “A bəli gidə ngonm.”

⁷ Nə njé ra kilə nju ka kin əli-naa dande ti əi nə: “Darə ə wa kam ə a e nje ne nduwə, ə adi ji təli-e, ningə ndər nju kin a e ne ləje.”

⁸ E be ə, uwəi ngon ka kin təli-e, iləi nine gidi ndər ti taga.

⁹ Ə se dingəm nje ndər kin a ra ban wa? A re kadi təl njé ra kilə je kin kə, ə sangi njé ki rangi ində-de ta ndər ti.

¹⁰ Itidəi ta kin me makitibi ti lə Luwə oi al a?

“MBal ki njé ra kəy je mbati-e,

E ə təl mbal ki e təgi kəy.

¹¹ E kin e kilə ra Bəbe.

E ne kəji ki əti bəl ə to ta kəmje ti kin.”✧

¹² Lo kin ti, ki bo je ki də *Jipi je ti, sangi rəbi kadi n-uwəi Jəju, tadə gəri maji kadi kuji ta ki Jəju əl kin səbi dəde, nə bəli kosi je, adi iyəi-e, ə əti awi lo ləde.

*Ta də kigə la-mbə Səjar ti ki e ngar ki bo
(Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)*

¹³ Ki bo ki də *Jipi je ti iləi *Parisi je madi ki dije madi ki me buti ti lə *Erodi ti rə Jəju ti mba kadi tə n-iyəi kulə n-uwəi-e-n ki ta ki tae ti.

¹⁴ Rəi əli-e əi nə: «Nje ndo, ji gər kadi j nje kəl ta ki rəjeti, taa ibəl kəm dəw al nim. J o ne ra ki gidi ti taga ne kam al, taa j nje ndo dije rəbi lə Luwə ki goe ki rəjeti. Ə əl-je adi j-o: e loe ti ə se e loe ti al kadi dəw igə la-mbə nje kəbe ki bo Səjar ə? Kadi tə j-igə la-mbə ə se j-igə al ə?»

¹⁵ Nə Jəju gər kadi kəm dije ləde adi əl-de ə nə: «MBa ri ə iyəi kulə kadi uwəi-mi ə? Irəi ki silə kare adi-mi m-o.»

16 Ə rəi ki silə kare adi-e, ningə dəji-de ə nə: «Də nə ə indəi, ə tə nə tə ə ndangi silə ti kin ə?» Ə iləi-e ti əi nə: «E nje kəbe ki bo Səjar.»

17 Jəju təl əl-de ə nə: «Nə lə Səjar ə adi Səjar, nə lə Luwə ə adi Luwə tə.» Lo kin ti, ta lə Jəju dum dəde ngay.

*Ta də ki nje koy je lo koy ti
(Mt 22.23-33; Lk 20.27-38)*

18 *Sadusi je ki əi dije ki ooi kadı nje koy je a ii taa lo koy ti al, rəi rə Jəju ti dəji-e əi nə:

19 «Nje ndo dije, *Moji ndangi ndu kin me makitibi ti adi-je ə nə: “Re dəw madi, ngokəe taa dəne, ə ngokəe ka kin oji ngon ki dəne ka kin al bəy ə oy ningə, kadı taa dəne nduwə kin, oji-n ngan je kadı teei to nje goto ti.”*»

20 Ki oji də ta kin, ngakona je əi siri. Ki dəsəy taa dəne, ə oji-n ngon ki kadı tə ər toe al bəy par ə ətə oy.

21 Ki kə joo re taa dəne nduwə ka kin, ningə oji sie ngon bə ər to nje goto ka kin al bəy ə re oy ka bəy. Ki kə mitə re ə kae ti ə wa ka kin bəy.

22 Adı ngakona je ki siri kin, taai dəne ki kare kin pəti tigə, ka dəw kare ki dande ti ki oji sie ngon bəy taa kadı oy goto. Gode ti pəti, darə dəne wa re oy tə.

23 Ə se ndə ki nje koy je a ii taa lo koy ti, ə əi je a ii lo koy ti ə, nə dande ti ə dəne kin a e nee ə? Tadə əi siri pəti taai-e nede ti.»

24 Jəju əl-de ə nə: «Səi dije ki indəmi rəbi, ningə kadı igəri təkı indəmi rəbi tadə igəri makitibi lə Luwə al nim, taa igəri təgi lə Luwə al nim tə.

* 12:19 Kilə ngirə nə je 38.8; Dətarənom 25.5-10

25 Təki rəjeti, ndə dije a ij taa lo koy ti, dingəm je ki dəne je a taai-naa al ngata. Pəti a toi tə *Malayka je be me dərə ti.

26 Ta ki əji də ki ki njé koy je a ij taa lo koy ti, itidəi ta ki əji də pər ki ɔ me ngə ti, ə e ki kəl tae me makitibi ti lə Moji kin al a? Luwə əl Moji ta lo kin ti ə nə: “Mi Luwə lə *Abirakam, mi Luwə lə *Isaki, ki Luwə lə *Jakobi.”☆

27 Luwə e Luwə lə dije ki njé kisi kəm ba, 6i e Luwə lə njé koy je al. İndəmi rəbi ndəm ki də gangi.»

*NDu-kun ki itə ndu-kun je
(Mt 22.34-40; Lk 10.25-28)*

28 Nje ndo ndu-kun kare ki oo ndude lo naji-naa ta ti, lo ki oo adi Jəju ilə ta *Sadusi je ti maji ngay, ətə aw rə Jəju ti dəje ə nə: «Dan ndu-kun je ti pəti kin, e ki ra ə e ki dəsəy dan ti ə?»

29 Jəju əl-e ə nə: «NDu-kun ki dəsəy ki itə ndu-kun je pəti ə to kin: “O *Isirayəl! Bəbe Luwə ləje e Bəbe ki e karne ba.

30 A indigi Bəbe Luwə ləi ki ngəmei ba pəti, ki ndili ba pəti, ki mər ta ləi ba pəti, taa ki təgi ba pəti tə.”☆

31 Ningə ndu-kun ki kə joo ə to kin: “A indigi dəw madi tə darəi j wa be tə.” *NDu-kun ki rangi ki itə ndu-kun je ki joo kin goto.»☆

32 Njé ndo ndu-kun je lə Luwə əl Jəju ə nə: «Maji ngay Nje ndo! ta ki əl e ta ki rəjeti: Bəbe Luwə ləje e karne ba par ə e Luwə, Luwə ki rangi goto.

33 Ningə, kadi dəw ndige ki ngəmene ba pəti, ki ne gər ki dəne ba pəti, ki təgine ba pəti, taa kadi dəw ndigi dəw madine tə darəne wa be tə. E kin e soti ngay itə da je ki kijə məside kadi-kare ti, kilə pər də ti

☆ 12:26 Təe ki taga 3.2, 6

☆ 12:30 Dətərənom 6.4-5

☆ 12:31

Ləbatiki 19.18

tə kadi-kare, ki kijə məsi kadi-kare je ki dangi dangi ki kadi Luwə.»

³⁴ Loki Jəju oo kadi nje ndo ndu-kun kin ilə ta ti ki kəm-kədi, ningə əl-e ə nə: «I say al ki koβe lə Luwə.» Go ta je ti kin, dəw ka sangi kadi n-dəji ta Jəju al ngata.

Kirisi ki Dabidi

(Mt 22.41-46; Lk 20.41-44)

³⁵ Loki Jəju isi ndo dije ne gin kəy ti lə Luwə, dəji-de ta ə nə: «Ra ban be ə njé ndo ndu-kun je əli par əi nə Kirisi ki e *Dəw ki Luwə mbəte e ngon ka *Dabidi ə?»

³⁶ Dabidi ə wa ki dəne, loki NDil Luwə ra kilə mee ti, əl ə nə:

“Babe Luwə əl Babe ləm ə nə:

«Ire isi də ji kəm ti ne,

Biti kadi m-ilə njé bə je ləi gin təgi ti.»[☆]

³⁷ «Dabidi ə wa ki dəne bar-e Bane, nga ki go rəbi ki ban taa Kirisi e-n ngon ka Dabidi* ə?» Kosi dije ngay ooi ta lə Jəju ki rənəl.

Jəju gangi ta də njé ndo ndu-kun je ti lə Luwə

(Mt 23.1-12; Lk 20.45-47)

³⁸ Me ne ndo ti lə Jəju ki isi ndo kosi je, əl-de ə nə: «Indəi kəm-kədi də rəsi ti ki rə njé ndo ndu-kun je ti. Əi dije ki gei njiyə ki kibi ngal, taa gei kadi dije rai-de lapiya ki buki-naa ti lo kingə-naa je ti lə kosi je tə.

³⁹ Gin kəy kaw-naa je ti, ə se lo ne kuso ti, a gei lo kisi dije ki bo, kəte nə dije ti.

⁴⁰ Taai ne maji je lə nje ngaw koy je pəti pəti jide ti, ningə ədi kəm dije ki kəl ta ki Luwə ki gine gangi

[☆] **12:36** Pa je 110.1 * **12:37** NGon ka Dabidi, kər me ə nə dəw ki gin koji ti lə Dabidi (10.47; 11.10).

al, kadi dije ooi-de tæki n-æi dije ki maji. Go kilæ ra je ti ki be kin, Luwæ a gangi-n ta ki ngæ ngay dæde ti itæ ndægi dije.»

*Kadi kare læ nje ngaw koy ki nje ndoo
(Lk 21.1-4)*

⁴¹ Jæju isi sæbi nŋ lo kilæ kadi-kare, isi isi oo kilæ ki dije isi læi kadi-kare. Njé nŋ kingæ je ngay adi la ngay ngay.

⁴² Ningæ nje ngaw koy ki nje ndoo kare re ki ngan silæ joo, tæ nŋ ki tæŋ nŋ al ilæ tæ.

⁴³ Adi Jæju þar njé ndo je læne æl-de æ næ: «M-æl sæsi tæki ræjeti, nje ngaw koy ki nje ndoo kam ilæ kadi-kare itæ ndægi dije pæti.

⁴⁴ Tædæ ndægi dije adi burim la je læde, næ nje ngaw koy kin adi nŋ kingæ ki me kæy ti læne ba pu. E þay nŋ ki nay jie ti kadi ra-n ki ræne æ un adi kin.»

13

*Jæju æl ta læ kæy kaw-naa ki a tuji
(Mt 24.1-3; Lk 21.5-7)*

¹ Loki Jæju isi tæŋ me kæy ti læ Luwæ isi aw ningæ, nje ndo lie kare æl-e æ næ: «Nje ndo dije, oo mbal je ki rai kæy, ki kæy je ki boy boy ki æti þæl ki dum kam!»

² Jæju tæl æl-e æ næ: «O kæy je ki boy boy kam maji, mbal kare ki a nay kadi isi dæ made ti goto; a budi-de nangi mur mur.»

*Nŋ je ki a rai nŋ kæte nŋ dæþay ndæ ti
(Mt 24.3-13; Lk 21.7-19)*

³ Go ti, loki Jæju aw isi dæ mbal kagi bini je ti, sæbi dæ kæy læ Luwæ. Piyær nim, Jaki nim, Jæ nim, Andire nim, dæji-e ta loki æi sie ki karde æi næ:

⁴ «əl-je adi j-o, dɔkagilo ki ra ti ə ne je kin a rai ne ə? Ə ne kɔji ki ban ə a tɔji kadi ji gər tɔki ne je kin pəti a indəi ngangide ə?»

⁵ Lo kin ti Jəju lə rəne əl-de ə nə: «Indəi kəm-kədi dɔ rəsi ti, adi dəw ədi səsi al.

⁶ Dije ngay a rəi ki tɔm, a əli əi nə: “Mi ə mi Kirisi”, ningə a buki dije ngay wale tɔ.

⁷ Loki a oi kə rɔ je ki e səsi basi, ki poy rɔ je ki e say, adi bəl ra səsi al. Re e ri ri ka ne je kin a rəi, nə e dɔbəy ndɔ al bəy.

⁸ Gɪn bə madi a aw rɔ dɔ gɪn bə madine, kɔbɛ madi a aw rɔ dɔ kɔbɛ madine ti; dɔnangi a yəki je, bɔ a o je ki lo je ki dangi dangi, nə ne je kin a toi tɔ lo kilə ngirə to ndoo ki a ra dəne kin be bəy.

⁹ Ningə ki oji dəsi səi je wa, maji kadi isi dɔ njasi ti maji, tadɔ dije a awi səsi lo gangi ta je ti, a tindəi səsi gɪn kəy kaw-naa je ti. A awi səsi kadi ai nɔ njé kɔbɛ je ti, ki nɔ ngar je ti ki boy ki mbata ləm. Lo kin ti a e ta rəbi ki kadi a ingəi naji ki ma ki dɔm ti rəsi ti.

¹⁰ NGata ningə, ne ki dəsəy, sɔbi kadi Poy Ta ki Maji osi mbi dije ti ki dɔnangi ti ne pəti.

¹¹ Loki a uwəi səsi kadi a awi səsi lo gangi ta ti, onosi kadi mesi bəl, kə nə se ta ri ə a əli nɔ njé gangi ta je ti wa? Ta wa ki Luwə a ində tasi ti loe ti nɔɔ kin ə əli-de par. Tadɔ e səi je wa ə a əli ta al, nə e NDil Luwə ə a ində tasi ti kadi əli.

¹² NGakonaa je a uni dɔ-naa awii lo tɔl-naa ti, baw ngon a aw ki ngon kadi tɔli-e kɔ, ningə ngan je, mede a majal ki njé koji-de je, ə a uni dɔde awi kadi tɔli-de tɔ.

¹³ Dije pəti mede a majal səsi ki mbata ləm, nə dəw ki uwə tɔgine ba bitɔ dɔbəy ti a ingə kaji.

Ko ki bo ngay ki a re
(Mt 24.15-25; Lk 21.20-24)

14 «Ningə loki a oi dəw ki nje ra ne ki kəbi, ki nje tuji lo, ki a uwə lo kisi lo ti ki e lo ki səbi kadi e ti al*. Maji kadi dəw ki nje tidə ne je kin gər gine maji. Ningə njé ki isi Jude ti a ayi-naa ki də mbal je ti.✠

15 Dəw ki isi də kəy ti a ur nangi ba a aw me kəy ti kadi tə un ne madi tɛɛ-n al.†

16 Dəw ki a e me ndər ti, a asi kadi təl re be un kibi rone al.

17 NDəe ti noo kin, kəm-to-ndoo ki gae goto a e lə dəne je ki njé səm, ki njé kadi mba ngan je.

18 Əli ta ki Luwə kadi ne kin ra ne bara al.

19 Ki rəjeti, a e dəkagilo ko ki dəw oo ndə kare al bəy. Lo kilə ngirə dərə ki dənangi ti, ki Luwə ində-n ne je nu, biti bone, dəw oo ko ko kin nja kare al, taa dəw a oo ko ko kin gogi al tə.

20 Re Babe uwə ta ndə je kin gangi al ə, dəw kare ki a isi ki dəne taa goto. Nə ki mbata lə dije ki e wa mbəti-de, tə dije ləne kin ə, uwə-n ta ndə je kin gangi

21 NGa ningə, re dəw əl səsi ə nə: “Kirisī, ki e *Dəw ki Luwə mbəte ə aw yo am, e ə aw ne am” ə, adi-e mesi al.

22 MBata kirisi je ki ngom, ki njé kəl kə nə n-əi njé kəl ta je ki ta Luwə ti, a rai noo tə rai ne kəji ki ne je ki əti bəl bəl ki dum kəl tae. A rai kadi tə re to ban ə njé wa ki Luwə mbəti-de kin ka n-ɓuki-de wale.

23 E be ə, kadi, səi isi də njasi ti, m-əl səsi ne je kin pəti kadi igəri.

* **13:14** Lo ki səbi kadi e ti al: E kəy lə Luwə. ✠ **13:14** Daniyəl 9.27; 11.31; 12.11 † **13:15** Dənangi Paləsitin ti, dije rai kəy adi doe ki taa lay, ningə doe ki taa ki lay ka kin ə e lo kisi kor kəə. Mt 24.17.

NDə re NGon dəw
(Mt 24.29-31; Lk 21.25-28)

²⁴ «Ningə, dəkagiloe ti ka kin, go kə je ti kin ɓa, kadi a tɛɛ kəmne al, nay a nda al,

²⁵ mee je a ɟi ki dərə ti tosi ki nangi, ningə tɔgi je ki me dərə ti a yəki.

²⁶ Lo kin ti ə yə a oi-mi *NGon dəw m-a m-re me kil ndi ti. M-a m-re ki tɔgi, me kunjɪ ti ki ətɪ ɓəl.

²⁷ M-a m-ilə malayka je ləm kadi tə dɔ kum dɔnangi ti ki sɔ, a kawɪ njé ki mbəti-de ki naa ti. A kawɪ-de ɟi ngangɪ dɔnangi ti ki kare tɛɛi e ki nungɪ ti.

Nɛ ndo ki ɔji dɔ kagi mbay-kote
(Mt 24.32-36; Lk 21.29-33)

²⁸ «Maji kadi igəri nɛ ndo ki dɔ kagi mbay-kote ti kin maji. Loki bajie je indəi rungɪru, ə mbie itɪ kin ningə, igəri kadi nay ɓa e ɓasi ngata.

²⁹ Be tɔ ə, loki oi nɛ je kin rai nɛ ningə, maji kadi igəri təkɪ mi *NGon dəw mi ta kəy ti, ɓasi rəsi ti.

³⁰ Ningə təkɪ rɔjeti, adi m-əl səsi, dije ki isi ki dɔde taa ne kin a oyi tigə al ɓəy ə nɛ je kin a rai nɛ.

³¹ Dərə ki dɔnangi a gotoi ndɔ madi, nə ta ləm a to lo tone ti ba ratata ki nɔ ti.

Luwə ki karne ba ə gər ndo ki dɔbəy ti
(Mt 24.42; 25.13-15; Lk 12.36-38; 19.12-13)

³² «Dəw kare ki gər ndo ə se dɔ kadi ki nɛ je kin a rai nɛ ti goto. *Malayka je ki dərə ti al nim, mi NGon lə Luwə ə wa al nim. Dəw ɓa, e Bawje Luwə ba par ə gər.

³³ Maji kadi oi go rəsi, isi dɔgi ti, tado igəri dɔ kade kin al.

³⁴ A to tə ta lə dingəm kare ki iyə me kəy ləne ə aw mba kin be. Kəte ɓəy taa kadi aw, iyə kilə je ki me

kəy ti ji njé kilə je ti ləne. Adi nā nā kilə ki sɔbi dɔe kadi ra, ningə ndəji nje ngəm ta kəy kadi isi dɔgi ti.

³⁵ Ə maji kadi isi dɔgi ti, tadɔ igəri ndɔ ki ɓa nje kəy a re-n al. A re lo sɔɔ, ə se dan lo ti, ə se ndu nɔ kinjə ti, ə se ki sj, igəri al.

³⁶ Re tɛɛ pati ningə, kadi ingə səi dɔ bi ti al.

³⁷ Ta ki m-əl səsi kin, e dije pəti ə m-əl-de. Isi dɔ njasi ti.»

14

Ta kəji ki dɔ təl Jəju ti

(Mt 26.1-5; Lk 22.1-2; Jq 11.47, 49, 53)

¹ Nay ndɔ joo kəte kadi ndɔ ra nay Paki, ki nay mapa ki əm ɔde al asi. Njé kun dɔ njé kijə ne məsi kadi-kare je, ki njé ndo ndu-kun je, sangi rəbi kadi n-uwəi Jəju gidi ngəy n-təli-e.

² Be ə, əli-naa əi nə: «Adi j-uwəi-e ndɔ ra nay ti al nə dije a ji tə rai wongi.»

Dəne madi ur yibi ki əti maji dɔ Jəju ti

(Mt 26.6-13; Jq 12.1-8)

³ Jəju e me ɓe ti ki Bətani, me kəy ti lə Simɔ ki kəte e nje banji. Loki Jəju isi uso ne, dəne madi re ki ku mbal ki ɓari-e albatir ki yibi ki əti maji rosi. Yibi kin gate e ngay, rai ki man kagi ki ɓari-e nar. Dəne tɔ ku, ningə ur yibi ka kin dɔ Jəju ti.

⁴ Dije madi dan njé ki əi loe ti nɔɔ, rɔde nəl-de al adi əli-naa dande ti əi nə: «Kəm tujji yibi kin kɔ be par kin nə ri ə?»

⁵ Asi kadi dəw taa-n la ki al dɔ kilə ti ki ndɔ ɓu mītə be ka e ki ra-n ki njé ndoo je!» To rɔde adi əli ta dəne ka kin ngay.

⁶ Nə Jəju əl-de ə nə: «Iyəi dəne kin jəke. MBari ə isi njibəi-e ə? Ne ki ra dəm ti kin e kilə ki maji.

⁷ NJé ndoo je kam, isi səsi ne ki ndo je pəti, adi ndo ki mesi ndigi par ə a rai səde, nə mi, m-a m-isi səsi ki no ti al.

⁸ Dəne kin ra ne ki asi go təgine: Oj yibi rəm ti kəte kadi tə darəm aw-n bəda.

⁹ Ningə adi m-əl səsi ta ki rəjeti: lo je pəti dənangi ti ne, ki dije a iləi mbe Poy Ta ki Maji titi, a ori poy ne ki dəne ra kin kadi mede ole-n dəe ti.»

Judası un də Jəju

(Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)

¹⁰ Judası Isikariyoti ki e ki kare mbə njé ndo je ti lə Jəju ki dəgi gide joo, aw ində də ta naa ti ki njé kun də njé kijə ne məsi kadi-kare je, mba kadi ilə-n Jəju jide ti.

¹¹ Loki ki bo je ooi ta ki ta Judası ti, rəde nəl-de ngay adi uni mindide kadi n-adi-e la. Loe ti noo, Judası ilə ngirə sangi kadi n-oo se n-a n-ra ban ə n-a n-ingə dəkagilo ki to kadi n-ilə-n Jəju jide ti wa.

Jəju uso ne Paki ki njé ndo je ləne

(Mt 26.17-19; Lk 22.7-13)

¹² NDə ki dəsəy lə ra nay kuso mapa ki əm əde al, ki e ndo ki dije isi təli ngan dəgi bati je mbata ne kuso Paki, njé ndo je lə Jəju dəji-e əi nə: «Lo ki ra be ə indigi kadi j-aw ji ra ne kuso Paki titi, j-ində dəe dana j-adi uso ə?»

¹³ Ningə Jəju ilə njé ndo je ləne joo, əl-de ə nə: «Awi me be bo ti kam ba, a ingəi dingəm kare ki oti gum man dəne ti ningə uni goe.

14 Me kəy ki ur ti ə, əli ʙa nje kəy kin əi nə: “Nje ndo dije ə nə se me kəy ki ra ə kadi n-re n-uso ne Paki ti ki njé ndo je ləne wa?”

15 A ɔji səsi me kəy ki boy. Me kəy kin to taa, e ki ra oy, ki ne je ki me ti pəti. Lo kin ə a rai ne kuso Paki titi kadi j-usoi.

16 *Njé ndo je ʒi taai, awi me ʙe bo ti ka kin ningə, ingəi ne je pəti asi naa təki wa ki Jəju əl-n-de, adi rai ne kuso Paki, indəi dəe dana.»

Nje ndo kare ki a un dɔ Jəju

17 Loki kadi ur, Jəju re ki njé ndo je ləne ki dɔgi gide e joo.

18 Ningə loki isi ta ne kuso ti, Jəju əl-de ə nə: «Təki rəjeti, adi m-əl səsi, dəw kare dansi ti ki isi usoi səm ne ne kin, a ilə-m ji dije ti.»

19 Me njé ndo je ilə ngirə təsi-de, adi dəji ta Jəju ki bare bare əi nə: «E mi ʙe?»

20 Jəju əl-de ə nə: «E dəw kare dansi ti səi ki dɔgi gide e joo wa kin. E ki isi ilə jine səm naa ti me ka ti wa kin.

21 Mi *NGon dəw m-a m-oy təki ndangi me makitibi ti lə Luwə[☆], nə kəm-to-ndoo e lə dəw ki a ilə-m mi NGon dəw ji dije ti. Dəwe kin, koje al e soti ngay.»

Ne kuso la Babe

(Mt 26.26-30; Lk 22.14-20; 1Kor 11.23-25)

22 Loki isi ta ne kuso ti, Jəju un mapa, ra oyo Luwə dɔ ti, uwə tətəi naa ti, təl-n adi njé ndo je, ningə əl-de ə nə: «Itaai, e kin e darəm.»

☆ 14:21 Pa je 22.2; Ejay 53

²³ Go mapa ti, Jəju un kəpi kasi kandi nju, ra oyo Luwə dɔ ti, ningə təl-n adi njé ndo je ayi-naa pəti dande ti,

²⁴ ningə əl-de ə nə: «E kin e məsim, məsi kun mindi ki sigi ki a ay mbata kosi dije.

²⁵ Ningə təkɪ rɔjeti, adi m-əl səsi m-a m-ay kasi kandi nju ki rangi al, bitɪ kadi m-a m-ay ki sigi me beko ti lə Luwə.»

²⁶ Loki osi pa kilə tɔji dɔ Luwə ti gine gangi, tɛɛi awi dɔ mbal kagi bini je ti.

Jəju əl təkɪ Piyər a naji ta gər-ne
(Mt 26.31-35; Lk 22.31-34; Jq 13.36-38)

²⁷ Jəju əl njé ndo je ləne ə nə: «A imbatɪ-mi pəti, tadɔ ndangi me makitibi ti lə Luwə əi nə: “M-a m-təl ɓa batɪ je, ningə batɪ je a sanəi-naa ki lo lo”✧.

²⁸ Nə loki m-a m-ɨ lo koy ti, m-a m-aw kəte nɔsi ti, tə ngəm səsi Galile ti.»

²⁹ Piyər əl Jəju ə nə: «Re dije pəti ə iyəi-ni kə ka, ne kin a ra ne rəm ti mi Piyər al.»

³⁰ Jəju təl əl-e ə nə: «ɿ, təkɪ rɔjeti, adi m-əli, ɓone, me kondɔ ti wa kin, kunə kinjə nɔ nja joo al ɓəy ə a naji ta nja mitə ə nə igər-m al.»

³¹ Nə Piyər a dɔ ndune ə nə: «Re e-n koy ka m-a m-oy səi, ɓi m-a naji ta gəri, al ratata.» Ningə ndəgi njé ndo je pəti əli ko ta wa ki Piyər əl ka kin tɔ.

Jəju əl ta ki Luwə Jətisəmane ti
(Mt 26.36-46; Lk 22.39-46)

³² Go ti, Jəju əi ki njé ndo je ləne ɔti rəi lo ti madi ki tɔe nə Jətisəmane. Jəju əl-de ə nə: «tsi lo kin ti ne be inginəi-mi, dɔkagilo ti ki m-a m-əl ta ki Luwə.»

✧ 14:27 Jakari 13.7

³³ Jəju adi Piyər nim, Jaki nim, Jə nim awi sie. Lo kin ti, dadi ki bəl ki me ndil ti ilə ngirə ra Jəju.

³⁴ Adi Jəju əl-de ə nə: «Me-kə rosi mem rosi ki asi koy. Isi lo kin ti ne be, isi kəm bi itoi bi al.»

³⁵ Jəju əti ki kəte ndəy, ningə osi ki nangi, dəji Luwə kadi re to ban ə, əsi də kadi kə kin ngərangi rəne ti.

³⁶ Jəju ə nə: «Aba! Bai, ne ki dum təgi goto, ə əsi kə kin ngərangi kə rəm ti! Nə ke ə kadi e ndigi ləm al, nə kadi e ndigi lai yo taa.»

³⁷ Jəju təl re rə njé ndo je ti ki mitə, ningə ingə-de, isi toi bi, adi əl Piyər ə nə: «Simə, isi to bi wa biti a? Asi kadi isi kəm də kadi ki kare be al biti a?

³⁸ Isi kəm ba, əli ta ki Luwə, kadi osi me ne na ti al. NDil ndigi ra ne ki maji, nə darə e ki tə.»

³⁹ Ningə təl ər ndəne səde ki rangi bəy, əl ta ki Luwə, un go mindine ki kəte wa ka kin bəy.

⁴⁰ Lokı təl re rə njé ndo je ti ningə, ingə-de isi toi bi bəy, kənde əy diriri, lo ta ki kadi əli ka gəri al.

⁴¹ Jəju təl aw, re ki kə mitə, əl-de ə nə: «Itoi ta bi ti ne, isi əri kəə bəy a? Asi be nga! Dəkagilo re kadi a iləi-mi *NGon dəw ji njé ra majal je ti ngata.

⁴² II taai adi j-awi, nje kilə-m jide ti ə re am!»

Kuwə Jəju

(Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Jə 18.3-12)

⁴³ Loe ti noə, lokı ta nay ki ta Jəju ti ba bəy ningə, Judasi, ki e ki kare dan njé ndo je ti ki dəgi gide e joo, ə tēə isi re. Re ki kosi dije ngay gone ti. Dije ki njé kuwə kiyə kasigar je, njé kuwə gəl jide ti je. Kosi je kin, e njé kun də njé kijə ne məsi kadi-kare je, ki njé ndo ndu-kun je, ki ngatəgi je, ə iləi-de.

⁴⁴ Judasi ki nje kun də Jəju, əli-naa səde ne ki n-a n-ra kadi tə gəri Jəju ə nə: «Dəw ki m-a m-uwe rəm ti

rututu kin 6a, e darɔe ə wa ən ə, uwəi-e, indəi kəmsi goe ti awi sie!»

⁴⁵ E be ə, tɛɛ ə wa ki Judasi re tɛɛ par ə, səbi Jəju əl-e ə nə: «Nje ndo dije!» Ningə, uwe rututu ki rone ti.

⁴⁶ Ba loe ti nɔɔ dije, ki rəi ki Judasi ka kin indəi jide dɔ Jəju ti uwəi-e.

⁴⁷ Lokɪ uwəi-e, ki kare dan njé ki əi sie naa ti, ər kiyə kasigar, tigə-n paja lə ki bo lə njé kijə nɛ məsi kadi-kare je, 6a tigə mbie lati gangi.

⁴⁸ NGa ningə Jəju un ta əl-de ə nə: «To tə nɛ ki mi nje ɔogi, ə irəi ki kiyə kasigar je, ki gəl je taa kadi uwəi-mi be?»

⁴⁹ NDɔ je pəti, mi dansi ti gin kəy ti lə Luwə, m-ndo dije nɛ, ka uwəi-mi al, nə e kin to be ɔone mba kadi ta je ki ndangi me makitibi ti lə Luwə tɔli tade.»

⁵⁰ Lo kin ti, njé ndo je lie pəti ayɪ-naa ə iyəi-e

⁵¹ NGon ki basa kare, ki dole rone ki ta kibi ə wa par, un go Jəju. Dije uwəi ngon ki basa ka kin,

⁵² nə, iyə ta kibi ki dolə-n rone ka kin jide ti, ə ay ki rone kare aw.

Jəju a nɔ njé gangi ta je ti lə Jipi je

(Mt 26.57-68; Lk 22.54-55, 63-71; Jq 18.12-18)

⁵³ Njé kuwə Jəju, awi sie nɔ ki bo ti lə njé kijə nɛ məsi kadi-kare je. E lo ki njé kun dɔ njé kijə nɛ məsi kadi-kare je, ki ngatɔgi je, ki njé ndo ndu-kun je, pəti kawinaa ti.

⁵⁴ Piyər adi ndəe ngal, ə njiyə-n go Jəju ti, ndəy, ndəy, re ur-n gode ti kəy, nati lo ti lə ki bo lə njé kijə nɛ məsi kadi-kare je ka kin. Re isi naa ti ki paja je ta por ti, isi ndibi.

55 NJé kun dɔ njé kijə ne məsi kadi-kare je, ki njé gangi ta je lə *Jipi je, ba pəti, sangi rəbi ta madi kadi n-gangii ta koy dɔ Jəju ti, nə ɪngəi al.

56 Dijə ngay təti ta je ki ngom dɔe ti, nə ta ki təti je ləde aw go-naa ti al.

57 NJé ki nā je ɪi ai taa ki njade, taa təti ta je ki ngom mɪnde ti əi nə:

58 «J-o tae ti əl ə nə: “M-a m-tuji kəy lə Luwə ki dije rai ki jide kam kɔ, nɪngə me ndɔ ti ki mɪtə, m-a m-təl m-ɪndə e ki rangi gogi. A e kəy ki dəw a ra ki jine al.”»

59 Dɔ ta ti wa kin ka, ndu njé təti ta je osi go-naa ti al.

60 Ə ki bo lə njé kijə ne məsi kadi-kare je ɪ taa dan dije ti, dəji Jəju ə nə: «Ta ki dije a əli dɔi ti kam, a əl ta madi dɔ ti al a?»

61 Nə Jəju a tane mbə, tɛɛ tane ilə-de ti al. Ə ki bo lə njé kijə ne məsi kadi-kare je dəji Jəju ta ki rangi bəy ə nə: «E ɪ, ə ɪ Kirisi ki Luwə mbəte, ki e NGon lə Luwə ki dije isi iləi tɔji dɔe ti kin a?»

62 Ə Jəju əl-e ə nə: «E mi wa, nɪngə a oi-mi *NGon dəw m-isi dɔ ji kɔ Luwə ti ki nje tɔgi, m-a m-ɪ dɔrɔ ti m-re me kil ndi ti.»

63 Ki bo lə njé kijə ne məsi kadi-kare je til kibi je ki rəne ti, ɓa əl ə nə: «E kin, ji sangi kadi dəw madi ki rangi əl ta dɔe ti bəy a?»

64 Səi je wa oi ndue ki əl-n ta ki mal dɔ Luwə ti ki mbisi ne. Ta ri ə ɪməri dɔe ti ə?» Ə dije pəti gangi ta dɔ Jəju ti, kadi e dəw ki sɔbi koy.

65 NJé ki nā je, iləi gɪn tibi man tade dɔe ti, ndəmi ta kəme, nɪngə ɓiri jide əsi-e-n, ə əli-e ə nə: «ɪndɔ ndil, ə ɪba tɔ dəw ki ɪndəi adi j-o.» Loe ti nɔɔ, paja je taai Jəju, ɓa agi ki ta tɪndə mbəe ti.

*Piyər naji ta gər Jəju**(Mt 26.69-75; Lk 22.56-62; Jə 18.15-18, 25-27)*

⁶⁶ Loki Piyər e ta mbalo ti, nangi ne bəy, dəne kare ki dan dəne je ti ki njé ra kilə me kəy ti lə ki bo lə njé kijə ne məsi kadi-kare je i noo re.

⁶⁷ Ə loki oo Piyər isi ndibi por ningə, ində manje ba, ba əl-e ə nə: «İ ka, i ki Jəju ki Najarəti ti tə al a?»

⁶⁸ Nə Piyər naji ə nə: «Jagi m-gər-e al, taa m-gər me ta ləi ki ige kəl kin al tə.» Go ti Piyər ətə njiyə isi aw ki ta ndogi ti, [ningə kunə kinjə nq.]

⁶⁹ Dəne ka kin ilə kəmne oo-n Piyər, ningə təl re də ta ti ka kin bəy, əl dije ki ai loe ti noo ə nə: «Dingəm kam e ki kare dan dije ti lie tə.»

⁷⁰ Piyər təl naji nja kare bəy, ə nə n-gər-e al. Ningə njaba go ti ə, dije ki ai səde noo, rəi əli Piyər bəy əi nə: «Təki rəjeti, i ka, i ki kare dan dije ti lie tə, tadə i dəw ki Galile ti.»

⁷¹ Ə lo kin ti, Piyər ibi rəne ki ta ki ngə ngay ə nə: «M-ibi rəm kadi Luwə ra səm ne ki ngə, re m-əl ta ki ngom. M-gər dingəm ki a əli ta lie kam al.»

⁷² Ba ta naa ti noo, kunə kinjə nq ki kə joo. NGa ningə, me Piyər ole də ta ti ki Jəju əl-e ə nə: «Kəte taa kadi kunə kinjə nq nja joo, a naji ta nja mitə ə nə igər-m al,» ka kin, adi Piyər ində lo tē taga ki ngədi njane ti, nq ki man kəmne.

15*Awı ki Jəju nq ngar Pilatı ti**(Mt 27.1-2, 11-14; Lk 23.1-5; Jə 18.28-38)*

¹ Ki sı bati ba, njé kun də njé kijə ne məsi kadi-kare je, ingəi-naa ki ngatəgi je, ki njé ndo ndu-kun je, ki njé gangi ta je lə *Jipi je ba pəti, uni ndude, ba dəi Jəju, awı sie iləi-e ji *Pilatı ti.

² Ə Pilatı dəji Jəju ə nə: «İ ngar lə Jipi je a?» Ba Jəju ile ti ə nə: «E ta ki tēē tai ti.»

³ Njé kun də njé kijə ne məsi kadi-kare je təti ta je ngay də Jəju ti.

⁴ Ə Pilatı təl dəji Jəju ta ki rangi bəy ə nə: «A əl ta madi al a? O ta je pəti ki dije a indəi dəi ti kam!»

⁵ Nə Jəju tēē tane ilə ti al, adi ndəji Pilatı ki dum.

Gangi ta koy də Jəju ti

(Mt 27.15-26; Lk 23.13-25; Jə 18.39-19.16)

⁶ Də bal je pəti, lo ra nay Paki ti, *Pilatı ər dangay kare ile taa, adi e dəw ki kosi je dəji-e kadi ər-e dangay ti adi-de.

⁷ NGA ningə dıngəm kare ki bari-e nə Barabasi e dangay ti nōō tə. Uwəi-de dangay ti əi ki madine je əji-n də təl ki təli dəw, lo wongı ti ki ra-de də njé kəbe je ti.

⁸ Kosi je awi rə Pilatı ti, ningə dəji-e kadi ra ne ki isi ra kəte kəte ka kin adi-de.

⁹ NGata ə Pilatı dəji-de ə nə: «İgəi kadi m-iyə ngar lə *Jipi je taa madi səsi wa?»

¹⁰ Pilatı dəji ta kin be, mbata gər maji kadi e ni ə ra njé kun də njé kijə ne məsi kadi-kare je də Jəju ti ə iləi-e jine ti.

¹¹ Nə njé kun də njé kijə ne məsi kadi-kare suləi kosi je adi dəji Pilatı kadi ər Barabasi yo adi-de bi Jəju al.

¹² Pilatı dəji-de bəy ə nə: «İgei kadi m-ra ri ki e ki bari-e ngar lə Jipi je ə?»

¹³ Ba əi je təli uni ndude ki taa əli Pilatı əi nə: «İbe kagi-dəsi ti!»

14 Pilati dæji-de ə nə: «E ri ki majal ə ra ə?» Ningə uni ndude ki taa ngay bəy, əli əi nə: «İbe kagi-dəsi ti!»

15 E be ə, mba kadi rə kosi je nəl-n-de, Pilati ər Barabasi adi-de. Ningə go ti, adi indəi Jəju ki ndəy kabılay, ə ile ji asigar je ti kadi bəi-e kagi-dəsi ti.

Asigar je ibəi Jəju kogii
(Mt 27.27-31; Jə 19.2-3)

16 Asigar je ərri Jəju awi sie dana, lo ti ki bari-e pırətuwar, me lo ti ki boy ki *Pilati isi ti wa kin nōq, ningə bari ndəgi asigar je pəti adi-de rəi.

17 Loe ti nōq, iləi kibi ki kər pır pır* rə Jəju ti, ə oji jəgi kon iləi dəe ti tə.

18 Ningə, iləi rəde rai-e lapiya əi nə: «Lapiya ngar lə *Jipi je!»

19 İndəi dəe ki gakira, tibi man tade dəe ti, ə əsi məkəside nangı, rai tə ne ki isi əsi gone be.

20 Loki ibəi-e kogii asi-de ningə, ərri kibi ki kər pır pır ka kin rəe ti kə, ə təli iləi kibi je lie wa rəe ti gogi, bə tēi sie taga kadi awi bəi-e kagi-dəsi ti.

Bəi Jəju kagi-dəsi ti
(Mt 27.32-44; Lk 23.26-43; Jə 19.17-27)

21 Dıngəm kare ki Sırən ti, təe nə Sımō, e baw Aləgijandır əi ki Rupusi, j wale, ningə asigar je uwəi-e indəi təgi dəe ti adi oti kagi-dəsi lə Jəju.

22 Awi ki Jəju lo madi ti kare to nōq, bari-e nə Golgota, ki kər me nə: «Lo ki to tə ka də dəw be.»

* 15:17 Dəkagıloe ti kin, kibi ki kər pır pır, səbi də ngar je par ə kadi əy.

23 Gei kadi n-adi-e kasi kandi nju ki bui naa ti ki ne ki bari-e na mir†, kadi ay, na Jaju mbati kay.

24 Go ti, asigar je bai-e kagi-dasi ti, ba tigai kir (mbare) do kibi ti lie, kadi n-ooi ne ki daw ki ra dande ti a inga✧.

25 E ki kadi ki jikare, a bai-e-n kagi-dasi ti.

26 NDangi me bati, ne ki ra a n-bai-e-n kagi-dasi ti ai na: «NGar la *Jipi je.»

27 Bai nje bogi je joo naa ti sie kagi-dasi ti. Ki kare do ji koe ti, ki nungi do ji gale ti to. l

28 Be kadi ta ki ndangi me makitibi ti la Luwa ai na: «Tidai-e dan nje ra majal je ti» kin tal-n tane.]‡

29 Di je ki nje da raba, tigai dode, ninga taji-e, a ali ai na: «Ma, i ki nje tuji kay la Luwa, a tal ra e ki rangi me ndo ti ki mita ka kam!

30 Aji roi i wa, a i taa do kagi-dasi ti ur nangi adi j-o!»

31 Be to a, nje kun do nje kija ne masi kadi-kare je, ki nje ndo ndu-kun je, ibai Jaju kogii dande ti ai na: «Aji di je ki rangi, na e wa asi kaji rone al!

32 Kirisi, ki Luwa mbate, ngar la *Isirayal je ka kam, kaje a wa ki j-a ne kin, kadi i taa do kagi-dasi ti ur nangi adi j-o, adi ta j-o-n ta lie ta ta ki rojeti!» Nje ki bai-de kagi-dasi ti naa ti sie ka kin ka taji-e to.

Koy Jaju

(Mt 27.45-56; Lk 23.44-49; Jq 19.28-30)

† 15:23 Mir e yibi ki rai ki nom kagi madi donangi Palasitin ti noo. Gate e ngay, ninga lo ki daw oy ba, a oyi ro nin ti bay taa a dibi. Taa lo ki ro daw to-e ngay ninga, rai adi ba rae yogiro nday. ✧ 15:24 Pa je 22.19 ‡ 15:28 Bar ta kin di je madi ali taki goto me makitibi je ti ki nje ndange kate ndangi.

³³ Loki kadi a jam dɔ ɓe ti, lo ndul dɔnangi ti ba pɛti, bɛti kadi ki mitɔ ki lo sɔlɔ.

³⁴ Ningə kadi ti ki mitɔ, Jəju nɔ ki ndune ki bo ə nə: «Eloyi, Eloyi, lama sabatani?» Kɔr me nə: «Luwə ləm, Luwə ləm, mbari ə iyɛ-m kɔ ə?»

³⁵ Di je madi dan njé ti ki ai nɔɔ, ooi ndue, ningə əli əi nə: «Oi dɔw ka a ɓar Eli!»

³⁶ Dɔw kare dande ti ay ngɔdi, un nɛ ki to hom hom, ilə me man kandi ndu ti ki masi, ningə ilə ta gakira ti adi Jəju kadi ay, ɓa əl ə nə: «ɤngəmi adi j-oi se Eli a re rise nangi dɔ kagi-dəsi ti wa?»

³⁷ Lo kin ti nɔɔ be, Jəju nɔ ki ndune ki bo, ningə kəəe tɛɛ.

³⁸ Go ti, kibi gangi lo ki a me kəy ti lə Luwə, til dana joo, j taa nu bɛti re nangi. §

³⁹ Ki bo lə buti asigar je ki ɓu, ki a ta kəm Jəju ti, oo-e lo koy ti ki oy, əl ə nə: «Təki rɔjeti, dɔw kin e NGon lə Luwə.»

⁴⁰ Dəne je madi ai nɔɔ tɔ, ai say, indəi kəmde a ooi nɛ je ki isi rai nɛ. Dande ti, Mari ki Magidala e nɔɔ nim, Mari ki kɔ Jaki ki iɓari-e ngon ki e kɔ Jose e nɔɔ nim, taa Salome e nɔɔ nim tɔ.

⁴¹ Ē əi je kin ə ndoləi go Jəju, ta rai sie me nɛ ge je ti lie loki e-n Galile ti. Ningə, dəne je ki rangi ngay ki rai sie Jorijaləm ti ka əi nɔɔ ɓəy tɔ.

Jisəpi un nin Jəju dibi

(Mt 27.57-61; Lk 23.50-55; Jq 19.38-42)

§ **15:38** Kibi gangi lo kin gangi lo ki kay njay ki lo ki kay njay njay naa ti. Lo ki kay njay njay, e ki bo lə njé kija nɛ məsi kadi-kare je par ə a un majal lə kosi je kadi aw-n me ti nɔɔ Luwə ti. Loki Jəju oy, kibi ka kin til dana joo, adi ta rəbi to mbata lə di je pɛti kadi awi nɔ Luwə ti. Tɛɛ ki taga 26.31-33.

42 NDəe ti kin, e ndo ki dije a əsi nja ne je naa ti indəi, adi e ndo ki no ndo ta kəə ti.

43 Loki lo səl, Jisəpi ki Arimate ti, ki e dəw kare ki dije buki-e ti ngay dan njé gangi ta je ti lə *Jipi je re. E wa ka isi nginə ta kəbe lə Luwə ki kadi a re kin tə. Bəl ra-e al, adi aw rə *Pilati ti dəje nin Jəju.

44 Lok i Pilati oo kadi Jəju oy 6a, əte bəl, adi ilə go nje kisi də buti asigar je ki bu, ade re, ningə dəje ə nə se Jəju oy mari nu wa?

45 Lok i oo ta ki ta nje kisi də asigar je ti ningə, adi ta rəbi Jisəpi kadi un nin Jəju.

46 Jisəpi ndogi ta kibi, risi nin Jəju də kagi-dəsi ti re-n nangi, dole, ile me 6e nin ti ki uri me mbal ti, ningə nduguru mbal ilə ta ti.

47 Mari ki Magidala əi ki Mari ki kə Jose ai, a oi lo ki iləi Jəju ti.

16

Jəju i lo koy ti

(Mt 28.1-8; Lk 24.1-11; Jə 20.1-2)

1 Lok i ndo taa kəə də, Mari ki Magidala nim, ki Mari ki kə Jaki nim, Salome nim, ndogi yibi kagi ki əti mbi, mba kaw kəy rə nin Jəju ti.

2 NDə dimasi, ki sji bati ba, loki kadi isi bə kin, ə yə awi də badi ti.

3 Lok i isi awi ningə, əli-naa dande ti əi nə: «NGa kin, naa ə tə nduguru mbal ta badi ti rangi adi-je ə?»

4 Nə loki uni kənde ningə, ooi kadi mbal ka kin, dəw nduguru-e rangi.

5 Dəne je kin uri me 6e badi ti ningə, oi ngon ki basa madi kare, ilə kibi ngal ki nda rəne ti, isi-n ki də ji kə ti. Lo kin ti, bəl ra dəne je.

⁶ Nə, ngon ki basa ka kin əl-de ə nə: «t̄b̄əli al. Isi sangi Jəju ki Najarət̄i ti, ki dije b̄əi-e kagi-d̄əs̄i ti, nə e goto ne, j̄ taa lo koy ti. Oi lo ki il̄əi-e ti ə to kare kin.

⁷ Ningə ki basine kin, awi əli Piyər əi ki ndəgi njé ndo je lə Jəju t̄əki a aw kad̄i nḡinə səsi Galile ti. Lo kin ə a oi-e ti, t̄əki əl-n səsi k̄əte.»

⁸ Dəne je t̄ēi, ər̄i nḡədi ta b̄adi ti isi awi, dadi par par ki b̄əl, ḡər̄i r̄əbi r̄əde al. Ta ka əli d̄əw al, mbata b̄əl t̄əl-de.*

Jəju əji r̄əne Mari ki Maḡidala

⁹ [Jəju j̄ lo koy ti ki nd̄ə d̄imasi, s̄j̄ b̄ati ba. Loki j̄ lo koy ti, d̄əw ki d̄əs̄ay ki t̄əje r̄əne e Mari ki Maḡidala, ki nd̄ə ki tuw̄ə nd̄il je ki majal s̄iri d̄əe ti k̄ə.

¹⁰ Ningə, Mari ə e nje kaw k̄əl njé ndo je lie ki isi ta kuw̄ə ndoo ti ki ta n̄ə ti.

¹¹ Nə loki Mari əl-de t̄əki Jəju j̄ lo koy ti, adi ne wa n-oo-e ki k̄əmne, njé ndo je taai me al.

Jəju əji r̄əne njé ndo je joo

¹² Go ti, Jəju əji r̄əne k̄əji ki to-n ta dangi njé ndo je joo ki əi d̄ə r̄əbi ti, isi awi ki ngan b̄e je ti.

¹³ Loki Jəju inḡə-de, t̄əli awi ər̄i poye ndəge je, nə ndəge je taai mede al t̄ə.

Jəju əji r̄əne njé ndo je ki d̄əgi ḡide kare

¹⁴ Ta t̄əl tae ti, Jəju əji r̄əne njé ndo je ki d̄əgi ḡide e kare loki isi usoi n̄ə. Lo kin ti, Jəju k̄əl s̄əde d̄ə me nḡə ti, ki k̄əm kuti l̄əde, mbata mbati taai me njé ki ooi-e t̄əki j̄ lo koy ti.

¹⁵ Go ti, əl-de ə nə: «Awi ki d̄ə b̄e je ki d̄ənḡi ti ne p̄əti, il̄əi m̄b̄ə Poy Ta ki Maj̄i m̄bi dije ti p̄əti.

* **16:8** Be nin l̄əde d̄ənḡi Paləs̄itin ti e mbal ə uri kade t̄ə b̄e ningə, l̄əi nin ti, 6a ndugugui mbal ki rangi uti tae.

16 Dəw ki un mene, ə rai-e batəm, n̄ingə a ingə kajı, nə dəw ki mbatı kun mene, ta ki gangı a e d̄əe ti.

17 N̄e k̄oji je ki njé ki uni mede adi Luwə a ɔji ə to kin: me t̄əm ti, a tuwəi ndil je ki majal, a əli ndon ta je ki mba.

18 A uwəi li je ki jide, n̄ingə re ayi-naa n̄e ki nje t̄əl dəw ka, a ra səde n̄e madi al. A indəi jide d̄o njé moy je ti, adi njé moy je ingəi r̄o nga.»

Jəju t̄əl aw d̄əra ti

19 Go ta je ti ki Bəbe Jəju əl-de, uni-e awi sie d̄əra ti, adi isi d̄o ji k̄o Luwə ti.

20 Go kawə d̄əra ti, njé ndo je awi iləi mb̄e Poy Ta ki Maji. Bəbe e səde naa ti, adi-de t̄əgi adi rai n̄e je ki əti ɔəl ɔəl. N̄e k̄oji je kin to be, kadi t̄oji t̄əki ta lə njé ndo je e ta ki r̄əjeti.]†

† **16:20** Bar ta je kin dije madi əli t̄əki goto me makitibi je ti ki njé ndange k̄əte ndangi.

KĒLƏ-MĪNDĪ KĪ SĪĠ

New Testament in Bedjond (CD:bjv:Bedjond)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bedjond

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bedjond

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
a4f34a03-c89e-55e0-bc3f-22f7829df823